

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş birinci İnikat

22.V.1959 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	228:229	madığına dair Maliye Vekilinden şifahi suali (6/143)	230
2. — Havale edilen evrak	229	3. — Adana Mebusu Mehmet Geçioğ- lu'nun, İmam - Hatip okulları mezunları için bir yüksek okul açılmasının düşünülüp düşünülmediğine dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/320)	230
3. — Yoklama	230	7. — Ankara Mebusu Halil Sezai Erkurt'un, son zamlar muvacehesinde değişmez gelirli vatandaşların durumlarının ıslahı hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Maliye Vekilinden şifahi sualı (6/211)	230
4. — Sualler ve cevaplar	230	<i>B — Tahrirî sual ve cevabı</i>	244
A — Şifahi sualler	230	1. — Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun, Keskin'in içme suyu tesisatının bir an evvel ikmali hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in tahrirî cevabı (7/479)	244:245
1. — Ankara Mebusu Hasan Tez'in, Ankara'da mevcut yurtlardaki öğrenci miktarına dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/306)	230	5. — Müzakere edilen maddeler	230
2. — Ankara Mebusu Hasan Tez'in, üniversite talebelerine verilmekte olan burslara dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/307)	230	1. — Malatya Mebusu Nüvit Yetkin ve Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Dahilî Nizamnamenin 155 nci maddesinin tefsiri hakkında takrirî ve Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası (4/95)	230:231
3. — Ankara Mebusu Selim Soley'in, bâzı nahiye merkezlerindeki ilkokullarda oturacak sıra mevcudolup olmadığına dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/314)	230		
4. — Ankara Mebusu Selim Soley'in, öğretmen kifayetsizliği ve bina darlığı bakımından ortaokullarda bu ders yılı için Vekâletçe ne gibi tedbir alındığına dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/315)	230		
5. — Van Mebusu Ferid Melen'in, paramızın dış değerinde değişiklik yapılacağı hakkındaki söylentilerin doğru olup ol-			

2. — Erzurum Mebusu Abdülkadir Erzurum'un, Mebuslukla birleşmesi caiz olmayan işler hakkında kanun teklifi ile Ordu Mebusu Atif Topaloğlu ve iki arkadaşının Mebusluk sıfatıyla telifi caiz görülmiyen ahvalin tesbitine dair kanun teklifi ve Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatasını (2/298, 299) 231:243

3. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan

Ticaret Anlaşmasıyla en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâiyhası ve Hariciye ve Ticaret encümenleri mazbataları (1/205) 243

4. — İzmit Fevzipaşa mahallesi hane 4 te kayıtlı Osman Nailoğlu 1332 doğumlu Dr. Mustafa Şekip Arda'nın affı hakkında Arzuhal ve Adliye encümenleri mazbataları (5/28) 243:244

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Orta - Doğu Teknik Üniversitesi kanunu lâiyhasının, Maarif, Hariciye, Maliye ve Bütçe encümenlerinden seçilecek beşer âzadan mürekkep Muvakkat Encümende görüşülmesi kabul edildi.

Birleşmiş Milletler Andlaşması ile Birleşmiş Milletler Teşkilâtına bağlı ihtisas müesseselerinin ana sözleşmeleri, Avrupa Ekonomik İş Birliği Sözleşmesi, Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında münakit Ekonomik İş Birliği Anlaşması, Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Hükümetimiz tarafından imza edilmiş veya edilecek sair anlaşma, andlaşma ve sözleşmelerin icaplarından olarak ilgili Hükümet ve teşekküller veya bunlar namına hareket edecek müesseseler ile kredi, yardım ve ödeme anlaşmaları akdine Hükümetin salâhiyetli kılınması hakkındaki kanun kabul olundu.

Avukatlık Kanununun 4 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifi ile,

1706 sayılı Jandarma Kanununun 3148 sayılı Kanunla muaddel 18 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun lâiyhasının birinci müzakereleri bitirildi.

Askerî Temyiz Mahkemesi Reisi, müddeiumumi ve âzaları ile askerî adli hâkimlere tahsisat verilmesi hakkındaki kanunun birinci maddesine bağlı cetvelin değiştirilmesi hakkındaki kanun kabul olundu.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği hakkındaki 6235 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna 4 ve 5 ncü muvakkat maddelerin ilâvesine,

Biga'nın Yeniçiftlik köyü nüfusunda kayıtlı Hasanoğlu, Hamdiye'den doğma 4. I. 1933 doğumlu Ali Yıldırım'ın affına dair kanun tekliflerinin birinci müzakereleri bitirildi.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidelerine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâiyhası ile,

İzmit Fevzipaşa mahallesi hane 4 te kayıtlı Osman Nailoğlu 1332 doğumlu Dr. Mustafa Şekip Arda'nın affını mutazammın Arzuhal Encümeni mazbatasının görüşülmesi, alâkalı ve-killer hazır bulunmadıklarından bir defaya mahsus olmak üzere tehir olundu.

22. V. 1959 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili
Bursa Mebusu
Agâh Erozan

Kâtip
Kırklareli Mebusu
Mehmet Ali Ceylân

Kâtip
Kütahya Mebusu
Kemal Özer

Sualler

Tahrirî sualler

1. — Tokad Mebusu Reşit Önder'in, bütün için tesbit edilen primin bu seneki mahsule de teşmili hususunun düşünülüp düşünülmediğine dair tahrirî sual tavriri. Ticaret Vekâletine gönderilmiştir (7/536)

2. — Urfa Mebusu Abdullah Köksel'in, Urfa'da 1958 yılında imar için istimlâk edilip yıktırılan gayrimenkullerin miktarına dair tahrirî sual tavriri İmar ve İskân Vekâletine gönderilmiştir (7/537)

3. — Ankara Mebusu Selim Soley'in, Çukurhisar Çimento Fabrikasının yaptığı bir kısım çimentonun bozuk olduğunun doğru olup olmadığına dair tahrirî sual tavriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir (7/538)

4. — Elâzığ Mebusu İsmail Hakkı Talay'ın, Keban'la Baskil arasında karayolu inşası ve Ağın-Keban kazalarının bir yol ile demiryolu-

na bağlanması hususunun 1959 yılı programına dâhil edilip edilmeyeceğine dair tahrirî sual tavriri, Nafia Vekâletine gönderilmiştir (7/539)

5. — Niğde Mebusu Şefik Refik Soyer'in, kasaba ve köylerin içme suyu borularının tahsis ve tevziinin hangi esaslara göre yapıldığına dair tahrirî sual tavriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir (7/540)

6. — Adana Mebusu Ahmet Karamüftüoğlu'nun, Çukurova Pamuk Tarım Satış Kooperatifi tarafından satın alınan pamuğun miktarına ve bunun için ödenen paraya dair tahrirî sual tavriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir (7/541)

7. — Erzincan Mebusu Rauf Bayındır'ın, Erzincan'a tahsis edilen kömürün arttırılması hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual tavriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir (7/542)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklîf

1. — Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoğlu ve 59 arkadaşının, Maarif Vekâleti kuruluş kadrolariyle Merkez kuruluşu ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkındaki 4926 sayılı Kanuna bağlı cetvellere (Yüksek İslâm İlâhiyat Enstitüleri)

için kadro eklenmesine dair kanun teklifi (2/329) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

Takrir

2. — Antep Mebusu Adnan Selekler'in, Arzuhal Encümeninin 24 . IV . 1959 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1544 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri (4/120) (Arzuhal Encümenine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,00

REİS — Refik Koraltan

KÂTIPLER : Kemal Özer (Kütahya) Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız, isimleri okunan arkadaşlar lütfen işaret buyursunlar. (Diyarbakır mebuslarına kadar yoklama ya-

pıldı.)

REİS — Eksferiyet var, celseyi açıyorum. Müzakerelere başlıyoruz.

4. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER

1. — Ankara Mebusu Hasan Tez'in, Ankara'da mevcut yurtlardaki öğrenci miktarına dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/306)

REİS — Sual sahibi burada mı? (Yok sesleri) Sual tahririye kalbedilmiştir.

2. — Ankara Mebusu Hasan Tez'in, üniversite talebelerine verilmekte olan burslara dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/307)

REİS — Sual sahibi yoktur, sual tahririye kalbedilmiştir.

3. — Ankara Mebusu Soley'in, bâzi nahiye merkezlerindeki illerullarda oturacak sıra mevcud olup olmadığına dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/314)

REİS — Sual sahibi burada mı? (Yok sesleri) Sual tahririye kalbedilmiştir.

4. — Ankara Mebusu Selim Soley'in, öğretmen kifayetsizliği ve bina darlığı bakımından ortaokullarda bu ders yılı için Vekâletçe ne gibi tedbir alındığına dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/315)

REİS — Sual sahibi burada mı? (Yok sesleri) Sual tahririye kalbedilmiştir.

5. — Van Mebusu Ferid Melen'in, paramızın dış değerinde değişiklik yapılacağı hakkındaki söylentilerin doğru olup olmadığına dair Maliye Vekilinden şifahi suali (6/143)

REİS — Sual sahibi burada mı? (Yok sesleri) Sual tahririye kalbedilmiştir.

6. — Adana Mebusu Mehmet Geçioğlu'nun, İmam - Hatip okulları mezunları için bir yüksek okul açılmasının düşünülüp düşünülmediğine dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/320)

REİS — Sual sahibi yoktur, sual tahririye kalbedilmiştir.

7. — Ankara Mebusu Halil Sezai Erkut'un, son zamlar muvacehesinde değişmez gelirli vatandaşların durumlarının ıslahı hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair Maliye Vekilinden şifahi suali (6/211)

REİS — Sual sahibi burada mı? (Yok sesleri) Sual tahririye kalbedilmiştir.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — Malatya Mebusu Nüvit Yetkin ve Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Dahili Nizamnamenin 155 nci maddesinin tefsiri hakkında takrir ve Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası

(4/95) (1)

REİS — Mazbatayı okuyoruz.

(1) 262 S. Sayılı matbuua zaptın sonundadır.

(Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası okundu.)

REİS — Mazbata hakkında söz istiyen var mı? Yok... Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. — *Erzurum Mebusu Abdülkadir Eryurt'un, Mebuslukla birleşmesi caiz olmayan işler hakkında kanun teklifi Ordu Mebusu Atif Topaloğlu ve iki arkadaşının, mebusluk sıfatıyla telifi caiz görülmiyen ahvalin tesbitine dair kanun teklifi ve Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası (2/298, 299) (2)*

REİS — Mazbatayı okuyoruz.

(Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası okundu.)

REİS — Mazbata hakkında söz istiyen var mı? Buyurun Necati Tanyolaç.

NECATİ TANYOLAÇ (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlarım, arkadaşlarımızın bu kanun teklifi ile yeni bir meslek doğuyor, Mebusluk mesleki. Anayasanın bu mevzudaki ilgili maddesine, 30 yaşını bitirmiş olmak, okur yazar olmak kaydından başka, bir de mesleksiz olmak kaydının konması icabedecektir. Bu kanun teklifi; bereket ki Anayasamıza mugayirdir. 23 ncü madde gayet sarihtir. Hangi sıfatlarla mebusluğun birleşmeyeceğini gayet güzel izah ediyor ve bilhassa tasrihan diyor ki; (Mebuslukla bizzat uhdesinde Hükümet memuriyeti tevhit edilemez). Bunun dışında hele serbest meslek sahibi olan arkadaşlarımızı meslekî faaliyetlerinin dışında tutabilmek nasıl bir netice verir ve faydası ne olur, bunu yüksek takdirlerinize bırakıyorum. Kanun teklif eden arkadaşlarımızın bu mevzuda esbabı mucibeleri şayanı münakaşadır. Mebusun bütün faaliyetlerini teşriî sahaya temerküz ettirebilmesi yani faaliyetlerini konsantre bir hale getirebilmesi serbest meslek sahibi olan mebus arkadaşlarımızın kendi meslekî faaliyetlerine paydos demeleri ile mi mümkün olacaktır? Farzediniz ki, bu kanun teklifi Anayasaya mugayir değildir ve Umumi Heyetinizce de şayanı kabul görülecektir. Meclis faaliyetini bugünkünden daha fazla olarak mı müşahede edeceğiz veya Meclisin vasfı daha üstün bir şekle mi gelecek? Asla arkadaşlar! Mebusluk mesleksizlerin, zenginlerin, kasaba ağaları-

nın ve bir de emekli memurların iltifat gösterecekleri bir iş olacaktır. Meslekte muvaffak olmuş kıymetler, otoriteler, bu teklif kabul edildiği takdirde, mebusluğa heves etmeyeceklerdir, Meclis de dolayısıyla kültürlü insanlardan mahrum kalacaktır.

Bir nokta daha var; mebusluktan mebusu uzaklaştırmak da kolay olmayacaktır. Dört yılın hitamında herkes birbirini yiyecek, durum tehlikeli olacaktır, 3 800 liralık maaşlı bir meslek sınıfı ortaya çıkmış olacaktır. Mebusluk asla bu hale getirilmemelidir. Mebusluk bir meslek değildir, mebusluk hizmeti en kutsi, en muhterem ve en mesuliyetli bir vatan hizmetidir. Mebusluk bir ekmek kapısı haline getirilince şahsiyetlerimiz ve vicdanlarımızın istiklâliyeti tahribolunur, yok olur.

Anayasa Encümeninin kararı yerindedir, arkadaşlarımızın tekliflerinin reddedilmesi doğru olacaktır kanaatindeyim. Hürmetlerimle efendim.

REİS — Buyurun.

SEFER ERONAT (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar; gönül isterdi ki, bu dâvayı Meclise alıp getiren arkadaşlarımız çıksınlar, kendi dâvalarını ve tezlerini müdafaa etsinler, durum da biraz açıklanmış olsun. Teklif edilen lâyihadaki maddeler filhakika noksan ifadelerle malâmal. Ancak işi kökünden mütalâaya tâbi tuttuğumuz zaman üzerinde tevakkuf etmemiz icabeden birkaç esas var : Bir defa Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatasında bu teklifin Anayasa ile kabili telif olmadığı ileri sürülüyor. Anayasanın 23 ncü maddesindeki (memur) kelimesini nasıl anlıyorlar, anlamadım. Anayasanın 23 ncü maddesindeki memur eklimesi Memurun Kanununa tâbi olmakla beraber kanunun tatbikatında bu gibi zevatın yani İktisadi Devlet Teşekkülleri idare meclislerinde bulunan zevatın mahkeme-yeye intikal eden durumlarında Türk Ceza Kanununun memurlar hakkındaki hükümleri tatbik edildiğine göre bir taraftan ona memur deyip diğer taraftan memur değildir demek gibi bir tezada düşmüş olmanın zorluğu içindeyiz. Yüksek huzurunuzda sevk edilmiş olan meseleleri kanun ve hukuk prensiplerine intibak ettirmek mecburiyetindeyiz. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 23 ncü maddesi (memur) demektedir ve memurun bizde ayrı ayrı ka-

(2) 263 S. Sayılı matbuua zaptın sonundadır.

nunlarda tarifi ve tatbikata intikal ettiği zaman da bu tarifi başka türlü mânada ifade edilmesine mahal veren, teşettüte imkân veren telâkkisi vardır. Bizim, memur tarifinden anladığımız mâna, (âmme hizmetine mâtuf olan hizmetlerde çalışan ve Devletin umumi varlığında hissesi bulunan eşhastır.) İktisadi Devlet Teşekküllerinin idare meclislerinde bir taraftan milletvekilleri bulunacak, blâncolarının altında bu idare meclisini teşkil eden zevatın imzaları olacak, diğer taraftan da bu müesseselerin hesaplarını, yüksek murakabe raporlarını o mebusların da dâhil bulunduğu Heyeti Âliyeniz tetkik ve murakabe edecek. Böyle şey olur mu?

Kadı ola dâvacı muhzir dahi şahit;

Ol mahkemenin hükmüne derler mi adalet?

Binaenaleyh, şu mevzu üzerinde biraz tevekküf etmeliğimiz lâzımdır. Gelen kanun tekliflerinin tamamen ve sarahaten bizi memnun edecek ve dört tarafı kavrıyacak bir hususiyet taşıması mümkün olmasa bile, bir şem'si hakikat vardır ki, o da bâzı hususları tadad etmek suretiyle ele almak ve kanunlaştırmak zorunda bulunmamızdır. Filhakika biraz evvel arkadaşımızın izah buyurduğu gibi, mütehasıs bir doktoru meslekini icradan menedemeyiz? Ama, bu muhterem doktor arkadaşımız filân idare heyetinde âza olmak suretiyle icra kuvvetinin murakabesi altına girecek demektir. Bu hal de hukuk prensipleriyle kabili telif değildir.

Şu itibarla, bu lâyihamın tekrar encümene havale edilmek suretiyle ona bir form verilmesi icabeder. Binaenaleyh bu şekilde huzurunuzda gelmiş bulunan bir kanun, teklifinin tamamen ana prensipleri kale alınmamış bulunan esbabı mucibesıyla reddedilmesi halinde Devlet işinin mühim bir dâvasını tetkik etmeden iadç etmek mevkiine düşmüş oluruz. Bu itibarla bendeniz kanunun tekrar encümene iadesi ile buna bir form verilerek Meclisi Âlinin huzuruna getirilmesini arz ve teklif ederim. Hürmetlerimle. (Alkışlar.)

SALÂHATTİN KARAYAVUZ (Trabzon) — Muhterem arkadaşlar, eğer lâyihamın encümene iadesi teklif olunmasaydı huzurunuzu işgal etmiyecektim. Bu kanun teklifimin Anayasaya aykırılığı esasen komisyon raporunda belirtilmiştir.

ÖMER LÜTFÜ ERZURUMLUOĞLU (Yozgad) — Hayır, aykırılık diye bir şey yoktur.

SALÂHATTİN KARAYAVUZ (Devamla) — Eğer komisyon raporunda belirtilmemiş ise bu bedahet ortadadır. Tahmin ederim ki bedahet olduğu için dercedilmemiştir.

İşi muhtelif noktalardan mütalâa etmek mümkündür. Necati Tanyolaç arkadaşımız muhtelif kısımlarını anlattı. İlâve edeyim ki, Millet Meclisi teşriî bünyesinde, ihtisasan, ticaret erbabı olarak, teknisiyen olarak, ilim adamı olarak serbest hayata intikal etmiş, serbest hayatta çalışan arkadaşların bu teşriî müesseseden uzaklaştırılmasına hakkımız yoktur.

Millet Meclisi dışında çalışsın, Meclise geldiği zaman, burada vazı kanun olarak vazifesi vardır. Dışardaki diğer işine dalmak suretiyle buradaki vazifesini ihmal etmesi endişesiyle bu kanunun aleyhinde arkadaşlar varsa; evvelâ Meclise seçilecek arkadaşın böyle bir endişenin dışında olanlardan intihabını daha evvel düşünmek lâzımdır. Meclise âza olarak gelmiş bir arkadaşın, dışardaki işinden dolayı teşriî vazifesini, kanuni vazifesini geriye bırakması, zannediyorum ki, münakaşa mevzuu dahi olacak bir hal değildir. Onun için komisyonun iddiasına uyarak, iadesini değil, kanun teklifinin reddini talebederim.

REİS — İzzet Bey, buyurunuz.

İZZET AKÇAL (Rize) — Neticesi bu teklifin, ne olursa olsun, teklifi getiren arkadaşlara teşekkür etmeyi vazife bildiğimi arz etmek suretiyle sözlerime başlamak istiyorum.

Aziz arkadaşlarım, İktisadi Devlet teşekkülleri, sermayesinin tamamı Devlete aidolan müesseselerle yarısından fazlası Devlete aidolan müesseseler ve hattâ Devletin sermayesinin katıldığı müesseseler, Devletin malı veya onun bir cüz'üdür. Mebusun vazifeleri arasında icra organını kontrol etmek, icra organını murakabe etmek bulunduğunu gözden irak etmemek lâzımdır. İktisadi Devlet teşekkülleriyle, sermayesinin tamamı veya bir kısmı Devlete aidolan müesseselerle bunların iştirak ettiği müesseselerde mebus, meclisi idare âzalığı, reislik, murakaplık vazifesini alacak olursa, teşriî organda vazife görürken ne şekilde bunları murakabe edebilirler? Evvelâ ak dediğine sonra kara diyebilirler mi? Bu tek parti zamanında tedvin edilmiş kanunlarda ve bilhassa Anayasanın tedvin zamanın-

da nazarı itibara alınmamıştır. Ama bugün üzerinde eğilmemiz lâzımgelen bellibaşlı işlerden birisidir. Şimdi teklif sahibi arkadaşımız ne diyor? Teklifin birinci maddesinde, «Mebusluk, avukatlık, doktorluk, eczacılık, dış tabipliği, ticaret, mühendislik, mütaahhitlik, idare meclisi reisliği, âzalığı ve murakıplığı ile her hangi bir teşekkülden tazminat, tahsisat, hakkı huzur veya mukavele ile ücret almak suretiyle ifa edilen ve gelir temin eden hiçbir işle birleşemez.»

Şimdi tüccar adam, 4 sene için vazife almış, gelmiştir. Ticarethanesini yok mu etsin? O zaman tecrübeli elemanları bu sakaf altında millet işlerinde vazifeli olarak bulundurmamak imkânı kalmaz.

Bir mühendis işini terk mi etsin? Hayır.. Bir avukat işini terk mi etsin? Avukatlık Kanununda hükümler vardır. «Devlet aleyhinde ve sermayesinin tamamı veya bir kısmı Devlete aid olan müesseseler aleyhinde dâva kabul edemez.» Ama bundan kaçınmanın yolları bulunmuştur. İşini bir arkadaşına takibettirmektedir. Kendisi istişare edebilmek imkânına sahiptir. Bunu önleyici hükümlerin gelmesi lâzımdır. Bu hükümü avukatlar için meslek kanunlarında getirmek lâzımdır. Ben, teklif içinde; bilhassa meclisi idare âzalıkları ile reislik ve murakıplıklar üzerinde hassasiyetle durulması lüzumunu arz etmek isterim. Faydalıdır.

Teşriî organın murakabe vazifesini tam ve mükemmel yapmak için elbette ki bunu yapmak lâzımdır. Bahusus Teşkilâtı Esasiye Kanununa aykırı mıdır? Acaba Teşkilâtı Esasiye Komisyonu böyle bir mütalâa ile teklifin bu kısmını ayırmadan topyekûn reddetmiştir. Benim kanaatime göre, teklifin bu kısmı asla aykırı değildir. Bu kısmı ayırabilirdi, bu kısım hakkında bize bir kanun getirebilirdi. Sefer arkadaşına hak veriyorum, komisyona gitmesi lâzımdır. Komisyonun bu kısım üzerinde durması icabeder, bu kısmı ayırır ve bize getirebilir.

Aziz arkadaşlarım, müesseseleri sağlam bulundurabilmek için statülerin açık tarafları kalmamalıdır. Teşriî organda vazife almak için hiç kimse icbar edilemez. Teklif yapılır, her parti bu teşriî organda salâhiyetle vazife görecek olan şahısları bünyesi içinde bulundurabilmek için elbette ki, teşvikkâr, hattâ vaitleri icabettirecek şekilde konuşmalarla teşriî organa seçilecek şahıslar listesine, seçim listelerine girmeleri

için gayret sarf eder. Şahıs durumunu nazarı itibara alarak, yani 4 sene sonraki durumunu nazarı itibara alarak işine göre karar verip ister gelir, ister gelmez. Müesseseye teveccüh eden vazifeyi tam yapabilmesi için statünün sağlam olması lâzımdır. Müessesenin vazifesine dokunabilecek hususlarda serbest olmaması icabeder. Murakabe vazifesini tam yapabilmesi için murakabeye tâbi olacak müesseselerde vazife alınması gerekir. Ben de Sefer Eronat arkadaşım gibi bu teklifin komisyona iade edilmesini ve bu prensip çerçevesi dâhilinde bir kere daha tetkik edilerek teşriî organın vazifesini ifa edebilecek şahıslarla teşhiz edilmesi hususunun teemmül edilmesini arz ve teklif ederim.

REİS — Söz almış daha iki arkadaş var. Encümen söz istiyorsa vereceğim.

TEŞKİLÂTI ESASİYE ENCÜMENİ REİSİ HALİL ÖZYÖRÜK (Konya) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

TEŞKİLÂTI ESASİYE ENCÜMENİ REİSİ HALİL ÖZYÖRÜK (KONYA) — Muhterem arkadaşlar, daha evvel konuşan arkadaşlarımız, mazbata üzerinde görüşlerini teksif ederek bu yolda beyanı mütalâa etmeleri lâzımgelirken, işi hissiyat vâdisine dökerek bizim mazbatamızda belirttiğimiz sebepleri bir tarafa bırakmış oldular. Bu suretle mebusların vazifei teşriyelelerini bihakkın ifa edebilmeleri için bunların başka işlerle meşgul olmamaları ve bilhassa Devlet İktisadi Teşekküllerinde vazife alıp bilâhara o teşekküllerin faaliyetlerini murakabe etmelerinin mantıka aykırılığı yolunda beyanı mütalâa ettiler. Halbuki biz işin esasına intikal etmiş değiliz, asla! Görüyorsunuz ki, mazbatada hiçbir zaman esas bahis konusu edilmemiştir. Biz teklifin Teşkilâtı Esasiye Kanununa uymadığını binaenaleyh Teşkilâtı Esasiye Kanununun 102 nci maddesinde gösterilen usul daire-sinde adedi mürettebin 1/3 ünün imzasını taşıyan bir teklifle Büyük Millet Meclisine müracaat edilmesi lâzımgeleneğini ifade ederek, teklifi reddetmiş bulunuyoruz. Şimdi ben burada esas üzerinde kendilerine cevap mı vermiş olacağım? Bu mevkide miyim? (Soldan «Hayır, hayır» sesleri) Ben burada mazbataya hasren mâruzatta bulunacağım.

Muhterem arkadaşlar, mesele, Esasiye Hukuku bakımından ele alınmak lâzımgelir, bir Birde İdare Hukukunun ana hatları bakımından

mütalâa edilmek lâzımdır. Bu iki ilmin temel kaideleri eğer tetkik edilmezse daha çok hataya düşmek mümkündür.

Yüksek malûmunuzdur ki, Devletin yapısı üç kuvvet teşkil eder. Bunlar teşriî kuvvet, icra kuvveti ve kazai kuvvettir.

Teşriî kuvvet idare hukukunda yani Devleti idare eden unsurlar, «gouvernant sınıf» olarak yâdedilir, doğrudan doğruya hâkimiyeti temsil ederler. Diğer kuvvetlerde yani gerek kaza gerek icra kuvvetinde bu hak mevcut değildir. Onlar kendilerine tevdi edilen âmme hizmetni ifa ile mükelleftirler. Gourvernant sınıftan yani teşriî kuvvetten aldıkları emri, direktifi yerine getirirler. Fark burada kendini gösterir, çok dakik bir noktadır. Bunun künhüne ermekte şüphesiz ki, tegafül edilemez.

Kaza kuvvetinin unsurları ise bu kuvveti terkibeden hâkimlerdir. Bunlar için Teşkilâtı Esasiye Kanununda, malûmuâliniz 56 ncı maddede, sarahatı mahsusâ vardır : (Hâkimlerin vasıfları, vazifeleri, tâyinleri, tecziyeleri, maaş ve muhassasatı hakkında hususi bir kanun yapılır.) der. Teşkilâtı Esasiye Kanununda hâkimlerin statülerine ait bir tek hüküm mevcut değildir. Bu nedir? O meseleki, yâni kaza kuvvetini terkibeden kimselerin statülerini tesbit ve tâyindir. Bu, bir esasiye hukuku işidir ve temel hükümlerden birisidir, asla bunu ihmal edemeyiz.

Kezalik icra kuvvetini terkibeden unsurlar, memurlar... (Memur) kelimesi üzerinde çok durmak lâzımgelir. Memur tâbiri, Memurin Kanununda olduğu gibi, kolayca târif ile iktifa edilemez. Şimdi idare hukukunun ana hatlarına girmek suretiyle Yüksek Meclisi tasdi etmekten kaçınıyorum. İcra kuvvetini terkibeden unsurlar 93 ncü maddede aynı kayıtlarla mevcuttur. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 93 ncü maddesi, (Bilûmum memurların evsafı, hukuku, vazaifi, maaş ve muhasasatı ve sureti nasp ve azilleri ve terfi ve terakkileri kanunî mahsus ile muayyendir.) *der.

Şimdi gelelim teşriî kuvveti vücuda getiren gourvernant sınıfına. Bunların statüsü nerede? Bunlar hakkındaki, ahkâm nerede Mevcut Teşkilâtı Esasiye Kanununun 11 ncı maddesi; (30 yaşını bitiren kadın erkek her Türk mebus seçilebilir.) der. 12 ncı maddesi kimlerin mebus olamayacağını gösterir. 14 ncü maddesi,

çalışma zamanını tesbit eder ve her senenin Teşrinisanisinin 1 ncı gününden itibaren 6 aydan eksik olmamak üzere faaliyet devresini tesbit eder. 15 ncı maddesi, kanun teklif etme haklarından bahseder. 16 ncı maddesi, yemine aittir. 17 ncı maddesi mesuliyet maddesidir. Mebuslar ne suretle mesul tutulurlar, hangi suçlardan mestl olurlar?

Ondan sonra 18 ncı madde; tahsisat maddesidir. 22 ncı madde murakabe hakkından bahseder, 23 ncü madde mebuslukla Hükümet memurluğunun bir zat uhdesinde birleşmeyeceği sarahatini ihtiva eder. 26 ncı madde, Meclisin vazifelerinden bahseder. 27 ncı madde, mebusluğun sükutuna dairdir. Mebusluk ne zaman sâkit olur, ne zaman zâil olur?

Görüyorsunuz ki, bunların hepsi bir statü içerisinde dâhil olan hükümleri ihtiva eden maddelerdir. Yani Memurin Kanununda, Hâkimler Kanununda, hâkimler ve memurlar için tâyin, tecziye, maaş, tahsisat terfi şu, bu.. Yani onların meslekî faaliyetlerini ve meslekle rabıta ve münasebetlerini tesbit ve tâyin eden hükümler hususi kanunlarında mevcuttur ve oralarda gösterilir.

Mebusluğa gelince : Mebusluğun bütün statüsü Teşkilâtı Esasiye Kanunudur. Bundan başka hususi bir kanunda, mebusluğun hakkı, vazifesi, tecziyesi diye bir hüküm bulamazsınız, böyle bir şey yoktur.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 28 ncı maddesinde; mebusun ademidevamı halinde ne yapılacağı gösterilmiştir.

Teşkilâtı Esasiyenin yürütme merciî yoktur. Devletin yapısını gösteren ana kanundur. Âmme için mutadır. Herkes onun hükümlerine riayetle mükelleftir. Hiç kimse bu kanunun yürütülmesi ile vazifelendirilemez. Bu itibarla Devleti idare eden Büyük Millet Meclisi âzasının statüsü gene bu kanunla tesbit edilmiştir.

Şimdi bu tekliflere gelince: Teklifler ne diyor? Teklif (Mebusluk serbest meslekten her hangi birisi ile imtizaç edemez) diyor. Meselâ mebus avukatlık yapamaz, hâkimlik yapamaz, eczacılık yapamaz, tüccarlık yapamaz, ziraatçılık yapamaz. Teklifin ancak birinde ziraat istisna edilmiştir fakat bir arkadaşın teklifinde «gelir temin eden her hangi bir işle istigal edemez.» denilmiştir. O halde ne oluyor? Yalnız memurlukla mebusluğun birleşmeyeceğine aidolan 23 ncü madde tevsi ediliyor, genişletiliyor, yani

mebusluk hiçbir vazife ve meslekle imtizaç edemez deniliyor. O halde bu, Teşkilâtı Esasiye Kanununun bu maddesinin tadili değil de nedir? Bu hale göre, teklifi tadil mahiyetinde olunca; Teşkilâtı Esasiye Kanununun 102 nci maddesinde gösterilen şekil ve surette teklif edilmesi lâzımgelir. Mazbatadaki ret sebebi de bundan dolayıdır. Yoksa esasa girmiş değiliz. Bir kere teklif Teşkilâtı Esasiye Kanununun hükmü mahsusuna istinaden yapılmalı yani kapu anahtarıyla açılmalı ki ondan sonra içeri girilsin ve içerde ne olduğu tetkik edilsin. Biz bunu tetkik etmiş değiliz. Eğer Yüksek Meclisce; «hayır, Teşkilâtı Esasiye Kanununu alâkadar etmez, ayrı bir kanunla bu işi Meclis yapabilir, denirse o vakit mevzuun içine girer ve teklifte isabet var mı, yok mu meselesi münakaşa edilebilir.

Muhterem arkadaşlar; mesele bu kadar basit değildir. Bu vaziyette bütün idare hukukunu gözden geçirmek lâzımgelir. Bakınız; bizim red-dimizin sebebini bir tarafa bırakıyor ve esasa giriyor. Mebuslar teşriî vazifelerini ifa etmiyorlar; binaenaleyh vazifelerini ifa ettirmek için mebusluğu bunlarla imtizacettirmelidir.

Rica ederim; mazbata ile bu mütalâanın ne alâkası vardır?

Bir kere Teşkilâtı Esasiye Kanununun mebuslar için tesbit edilmiş olan statüsü ile alâkası yoktur denirse bunu desinler ve ispat etsinler, göreyim onları. (Bravo sesleri, alkışlar).

REİS — Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu.

ÖMER LÛTFİ ERZURUMLUOĞLU (Yozgad) — Çok muhterem arkadaşlarım, muhterem üstadımız Halil Özyörük'ten sonra söz almam biraz talihsizlik oldu, Ama bendeniz evvelâ kendilerinin söylemiş oldukları veçhile mazbataları üzerinde duracağım ve diğer kanunlardan misal getirmek suretiyle mazbatalarının aleyhinde konuşacağım. İkinci olarak, bu mevzuu getiren arkadaşları tebrik ve kendilerine teşekkürle başlayarak bu kanunun geliştirilmesindeki sebep ve ihtiyaçlar üzerinde duracağım.

Çok muhterem arkadaşlar, muhterem Halil Beyefendi buyurdular ki, bu kanun teklifi Teşkilâtı Esasiye Kanununa aykırıdır. Teşkilâtı Esasiye Kanununun vazifei teşriiyeye tallük eden 9 ncu maddesinden 30 ncu maddesine kadar olan kısmı tetkik ettim. Naciz kana-

atime göre gerek âmme hukuku sahasında, gerek hususi hukuk sahasında getirilmiş olan teklifin, Anayasa ile bir aykırılığını göremedim. Bendeniz muhterem Encümen Reisinden şunu öğrenmek isterim ki eğer, mebusluk bir başka vazife ile içtimai caiz olmamasından dolayı Teşkilâtı Esasiye Kanununa aykırı bulunmuş olsaydı mebusların, Avukatlık Kanununa konan bir madde ile, Hazine aleyhine dâva almamaları hükmü de Anayasaya aykırı olurdu. (O başka sesleri) Evet bu böyledir. Binaenaleyh bunun Anayasaya bir aykırılığı yoktur.

İkincisi, İktisadi Devlet Teşekkülleri Meclisi İdare Reis ve âzâhlarının durumu nedir? Onu münakaşa etmek lâzımdır. Murakabe etmek mevkiinde olan bir şahsın kendi kendisini nasıl murakabe edeceğini takdirlerinize arz ediyorum. Bugün içimizde bu gibi müesseselerin reis ve âzası bulunan arkadaşların müsamaahalarına sığınarak arz edeyim, kasdım asla kendileri değildir, bunların durumu Ceza Kanununun tatbikatında, Muhterem Halil Özyörük Beyefendinin de takdir buyuracaklarını zan ve tahmin etmekteyim. Bu zevatın âdeta memur gibi ceza görmesi iktiza eder. Ama masuniyeti teşriyenin zırhına sığınılarak, ceza görmüyorlar ise, bu ayrı meseledir, muhterem arkadaşlar.

Bu noktalara temas ettikten sonra, esas olarak kanunun getirilmesinin hikmeti vücudü, sebebi nedir? Bunu incelemek lâzımdır muhterem arkadaşlarım. Meseleyi teşrih etmek, ekspoze etmek mecburiyetindeyiz.

Arkadaşlar; görüyoruz ki; gerek encümen-de ve gerekse Heyetî Umumiyyede birçok zaman ekseriyetin hazır olamaması sebebiyle memur arkadaşlarımız ve bendeniz encümen-de ekseriyeti temin edemediğimizden dolayı dağılıyoruz. Fakat encümenden ayrılıp da mahkeme veya hastanelere gittiğimiz ve mahkeme koridorlarında avukat olan ve hastane koridorlarında doktor olan mebus arkadaşlarımızla karşılaştığımız zaman bundan çok üzüntü duyuyoruz, vücdanımız sızlıyor muhterem arkadaşlar. Birçok arkadaşlarımızı burada teşriî vazife beklerken, bu mebus arkadaşların bir başka yerde, bir başka işle; avukatlık, doktorluk, ticaret v. s. ile meşgul olmalarına gönül razı olmuyor muhterem arkadaşlar.

İkinci bir noktaya daha temas edeyim; bil-hassa burada bunun da açılması iktiza eder kanaatindeyim. Muhterem arkadaşlar, bu vazife-yi kabul ettiğimiz andan itibaren parlamento hayatına giren o hayatın icabettirdiği kayıt ve şartlarla, parlamento hayatına bağlı kalmak kayıt ve şartıyla, şu mazbataları birer birer tetkik etmek lüzumunu göze alırsak, bir dakika, bir saatlik bile vaktimiz kalmıyacağına emin ve mutmain bulunuyorum. Bu bakımdan burada bu esas vazifemizi görmekle mükellef, olarak vatandaşlarımız tarafından seçilmiş vaziyetteyiz. Binaenaleyh bu teklifin kabulüne taraftarım. Ama bâzı maddelerinde aksaklıklar gördüm. Sefer Beyin, söylediği şekilde diğer memuriyet sınıfına mensup, gouvornant sınıfından ayrı olarak memuriyet sınıfına dâhil memuriyetler bakımından yeniden encümene gitmesine taraftarım. Bu itibarla encümene iadesini arz ve teklif ederim. Bu hususta Riyaset Makamına bir takrir arz ediyorum. Kabulünü istirham edeceğim.

REİS — Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Muhterem arkadaşlar, Teşkilâtı Esasiye Encümeni Sayın Reisi Halil Özyörük Beyin, mütalâasını dinledikten sonra, esasa girmekle beraber usul bakımından, kanun tekliflerinin toptan Anayasaya aykırı olması hasebiyle reddi yolunun isabetli olmadığına kanaat getirdim.

Muhterem arkadaşlar, meseleyi basite irca edelim. Tekliflerin muhtelif hususları ihtiva eden, hakikaten Anayasaya aykırı olan kısımları vardır. Anayasa ile ilgisi olmayan kısımları da vardır. Fakat Anayasa Encümeni Anayasaya aykırı olan kısımları görür-görmez hiçbir tefrika lüzum görmeden, tekliflerin Meclis Umumi Heyetinin üçte bir imzasını taşıması lâzımgeldiği ve bu imzaların mevcud olmadığı mülâhazasıyla esasa girmeden, tetkik etmeden reddediyor ve Anayasaya aykırıdır diyor.

Halbuki muhterem arkadaşlar bu tekliflerde Anayasaya aykırı olmayan hususları derleyip toplarsak iki noktada belirdiklerini görmekteyiz :

1. Mebusların maaş ve tahsisatını son kanun ile tesbit ederken en yüksek devlet memurunun alacağı maaş ve tahsisatla dondurduk. Bunu yaptıktan sonra, teklif sahibi arkadaşlarımız demek istiyorlar ki, o halde mebuslar her

ne nam altında olursa olsun, maaş ve tahsisatlarından başka devletten bir para almasınlar. Tekliflerden birisinin gayesi budur.

Bunun Anayasa ile hiç alâkası yoktur. Bunu bâzı mebus arkadaşlarımız nereden istihrac ediyorlar?

Mebus olup da İktisadi Devlet Teşekkülleri veya bunların kurdukları müesseselerde veya Devletin iştiraki olan müesseselerde munzam vazifeler ve para almakta olmanın şu mahzuru vardır :

Bir kere Maaş Kanununa aykırıdır; ikinci mahzuru - ki bence en mühimmi budur - murakabe vazifesini yapamamasıdır. Bir mebus her hangi bir Devlet teşekkülünde idare meclisi reisi, âzası veya murakıbi olduğu takdirde oradaki görev ve mesuliyetleri murakabe ve tesbit edemez. Çünkü, kendisi de orada bilfiil şeriktir. Binaenaleyh, bu teklifin, bendenizin kanaatine göre Anayasaya aykırı olmamakla beraber, kanunlara ve arkadaşlarımızın umumi temayülüne uygun olduğuna kaaniim.

2. Zamanı geldi, söyleyeceğim, birçok arkadaşların sitemine mâruz kalacağımı bildiğim halde söyleyeceğim : Arkadaşlarım, sırası gelince; «Mebusluk memurluk değildir» diyorlar «Milletin vekilleridir» diyorlar. Bir memur emekliye ayrıldıktan sonra Devletten tekrar bir vazife alırsa emeklilik maaşı kesilir, sadece tâyin edildiği memuriyetin maaşını alır. Mebus arkadaşlarımız içinde 300 küsur kadar emekli vardır, belki de daha fazla. Bunlar hem emekli maaşını alıyorlar, hem de mebus tahsisatını alıyorlar. (Gürültüler) «Memuriyette bu mümkün değildir» denildiği zaman, «Mebusluk memuriyet değildir» diyorlar. Bu şekilde cevap veren arkadaşlara şu mütalâyayı ileri sürüyorum, diyorum ki; mebus arkadaşlarımız emekli oluncaya kadar mebuslukta geçen müddetlerini, memuriyette geçmiş gibi sayıyorlar. Yani bir mebus emekli oluncaya kadar memur olarak görülmektedir. Nasıl görülüyor? Mebuslukta geçen müddet eğer memuriyetten gelmişse memuriyete mahsubedilir. Yani iki üç senede bir mebus kaldığı müddetçe derecesi, maaşı yükselir ve sanki memuriyette çalışmış gibi de emekliliği yürür. O halde emekli olmadan evvel mebus memur oluyor, emekli olduktan sonra emekli maaşını alabilmek için bu defa da mebus memur değildir, deniyor. Eğer değilse

mebuslukta geçen müddetlerin memuriyetten sayılmamaları ve maaşlarının yürümemesi icab eder.

Bu hususta hukukçu arkadaşlar üzerinde durarak bir misal vereyim : İki hâkim tasavvur buyurun, birisi mebus olmuş, birisi hâkimlikte kalmış. Hâkimlikte kalan arkadaşım her sene verdiği kararların muayyen bir kısmı eğer isabetsiz ise, eğer bozulursa o hâkim arkadaş terfi edemez. Fakat hâkimlikten gelmiş bir mebus arkadaş hiçbir dâvaya bakmadığı, hiçbir dosyayı karara bağlamadığı halde otomatikman iki senede bir terfi eder. Bu kanunlar zamanımızda yapılmış kanunlar değildir. Fakat adaleti sağlayabilmek için bu kanunları ayıklamak, mebusluğun hakiki mahiyeti ne ise ona şekli vermek lâzımdır. Bu itibarla muhterem arkadaşlar, arkadaşlarımızın tekliflerini encümenin ayırması, Anayasaya aykırı olanları reddetmesi, ve Anayasaya aykırı olmıyanları yani Anayasa ile alâkası bulunmıyanları, esasını da tetkik ederek, bir rapora bağlamak suretiyle Heyeti Umumiyenin huzuruna getirmesi lâzımdır. Bu sebepledir ki, mazbatanın encümenâ tekrar havalesini istiyen arkadaşlara iltihak ediyorum ve bu teklifleri kabul etmelerini rica ediyorum.

REİS — İzzet Akçal.

İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım, evvelâ Anayasa bakımından muhterem üstadım Halil Özyörük'ün mütalâasına iştirak etmediğimi arz etmek suretiyle sözlerime başlayacağım.

Burada iki teklif vardır. Birisi Abdülkadir Eryurt arkadaşımızın teklifi; diğeri de Ordu Milletvekili Atıf Topaloğlu ile Sivas Milletvekili Süleyman Özsever ve Ordu Milletvekili Eşref Ayhan arkadaşlarımızın teklifidir.

Abdülkadir Eryurt arkadaşımızın teklifinin birinci maddesinin bir kısmında mevzu bahis olan hususun Anayasanın 21 nci maddesiyle bağdaşabileceği kanaatindeyim. Bu 21 nci maddeyi tahattur edelim: «Mebuslukla Hükümet memuriyeti bir zat uhdesinde içtima edemez» diye topyekûn bir prensip vaz'etmiştir.

İktisadi Devlet teşekküllerinin reis ve âzalarıyla, murakiplerinin nasıl tâyin edildikleri malûmuâlinizdir. Bundan başka sermayesinin tamamı veya bir kısmı Devlete aidolan mües-

seselerde, meclis reis ve âzaların, murakiplerinin nasıl vazifeye alındıkları da malûmdur. Hükümet, meclisi idare reisliklerine, âzalıklarına, murakipliklerine getirilecek olan şahıslar üzerinde tetkikat yapar ve empoze eder. Bunu bir defa tesbit edelim. Nihayet İktisadi Devlet Teşekkülleri kanunlarına göre bu müesseselerin muamelâtı Başvekâlet Umumi Murakabe Heyeti tarafından murakabe edilir, mesuliyetler araştırılır, tâyin ve tesbit edilir. Başvekâlet tarafından tâyin edilen şahıslardan müteşekkil Umumi Murakabe Heyeti bunu yapar. Reisi, Meclisi İdare âzası mebus ise, haddizatında bitaraf olduğunu söylediğimiz fakat Hükümetin, mutlak murakabesi altında bulunan bu heyet onun hesaplarını tetkik edecek mesuliyetini tesbit edecektir. Ancak o mebus eğer, muayyen komisyonların divanında çalışmakta ise veya komisyonlara seçilmiş ise idare meclisi reis veya âzası bulunduğu müessesenin hesabının tetkikinde ayrıca rey sahibi olacak, tenkid hakkına sahibolacak veya müdafaasını yapabilecek. Karşılıklı tenkid ve murakabeler bizi nerelere kadar götürebilir?. Binaenaleyh bunları birbiri içerisine girmiş müesseseler olarak mütalâa etmekten başka bir husus düşünülemez, kombinezon budur. Bu itibarla ben şahsâ İktisadi Devlet teşekkülleri ile, sermayesinin tamamı veya bir kısmı Devlete aidolan müesseselerde mebusların vazife almamaları yolunda, tedvin edilecek bir kanunun Anayasa ile bağdaşamayacağı mütalâasında değilim.

Arkadaşım bir misal verdi, avukatlar Hazine aleyhine dâva kabul edemez. Avukatlık Kanununda o hüküm var. Şu halde Anayasanın 21 nci maddesinin sarîh mütalâası karşısında bu hüküm Anayasaya girmiş midir? Asla girmiş değildir. Yine bir karar hatırlıyorum, Devlet taahhütlerine mebuslar iştirak edememektedirler. Anayasada bir hüküm yoktur. Bu tesbit edilmiş olan husus Anayasaya aykırı mıdır? Değildir. Anayasada, Hükümet memurluğu ile mebusluk bir zat uhdesinde içtima edemez, diye bir prensip vardır. Ama ben tesbit etmiş oluyorum ki, tâyin mekanizması, murakabe mekanizması, bakımından geniş mânada Meclisi İdare âza ve reislerinin birer memur addedilmesi lâzımdır.

Yine şu hususu belirtmek isterim: Ceza Kanunu tatbikatı bakımından da memur addedil-

mesi lâzımdır. Kanunda hüküm vardır, tatbikat da bu yoldadır. Bu vaziyette bulunan yani Meclisin hattâ Hükümetin murakabesi altında bulunan müesseselerde, Hükümeti icrayı murakabe edecek olan Meclis âzası, vazife alabilir mi? Elbette vazife almaması lâzımdır, gayet tabiidir. Anayasa Komisyonunun teklifinin bu kısmının yeniden incelenmesi lâzımdır. Ama diğer hususlarda Abdülkadir Bey arkadaşımızla Ordu ve Sivas mebusları arkadaşlarımızın fikirlerine iştirak etmemekteyim. Hele Ordu ve Sivas mebuslarının teklifleri veçhile, (Mebus olan kimsenin mütaahhitlikte, ticarete ve serbest meslek sahasında çalışması memnudur.) şeklindeki topyekûn mebusun - mutlaka 2 nci bir devrede, 3 neü bir devrede mebus olarak kalacağım, başka türlü geçinmeme imkân olmayacağı gibi bir hisse kapı olarak - Büyük Millet Meclisine ekmeği bahasına bağlanmasını bu müessesenin istiklâliyeti yönünden münafi görürüm, onunla bağdaşamaz bulurum.

Sivas Mebusu ile Ordu Mebusu arkadaşlarımızın temas ettikleri bir hususa Mehmet Daim Süalp arkadaşımız da temas etmiş bulundular. Bu da Emekli Sandığının durumu ile alâkalı olan bir husustur ki, burada bunun mevzuubahs edilmesi hukuk prensiplerine asla uygun değil.

Emekli Sandığı sigorta sistemine dayanıyor. Primini vermiş olan memur muayyen bir müddet sonra ayrılmıştır. Sandık bunu kıymetlendirmiş, muayyen bir aidatı vermek suretiyle memur orada hisse sahibi olmuştur. Bunun Mebusluk tahsisatıyla, mebuslukla ne alâkası var? Birçok medeni memleketlerde olduğu gibi, Emekli Sandığı olmayıp da lâlettayin bir sigorta şirketi olsaydı, şahıs muayyen prim vermiş, muayyen bir müddet orada kalmış ve şartlara riayet etmiş, ondan sonra ayrılmış olsaydı, emekli aidatını oradan da alacaktı. Mebus olunca bunu vermeyin, kesin denebilir mi?

Emekli Sandığı sigorta esaslarına dayanır. Bunun ilerisinde bir mütalâa, hukuk nizamı ile bağdaşamaz. Bağdaşır diye bir mütalâa, mütalâa olmaktan uzaktır. Ben öyle zannediyorum ki, teklifin bu kısmını yapan arkadaşların noktaî nazarı esaslı bir tetkika müstenit değildir. Teklifleri, müessese lehine, Devlet lehine veya her hangi bir müessesenin doğrudan doğruya aleyhine bir hüküm olarak mütalâa edilemez. Efkârı âmmede iktidarı mesul vaziyette gösterecek bir

düşünceden hareket etmişlerdir. Hukuk prensibi ile teklifin bu kısmı asla bağdaşamaz. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Sefer Eronat.

SEFER ERONAT (Yozgad) — Bendeniz kısaca bir noktayı tavzih etmek istiyorum; Daim Süalp arkadaşımız yine büyük bir zekâ oyunu yaptı, tebrik ederim, çok güzel konuştu. Ama ortaya emeklilik meselesini, bunun mebuslukla tev'em olup olmadığını söylediler ve sonra Meclis içindeki büyük adedde emekli olduğunu ileri sürdüler ki, herkeste bir istifham... O halde bu lâyiha ret! Bir bakıma dâvaya sadakat gösterdiler, encümene gitsin, tetkik edelim, dediler. Güzel! Emekli Sandığıyla alâkalı kimse emekli olduktan sonra parasını alıyor. Hazineî un'amiye ile alâkalı değil. Bunlar ayrı ayrı dâvalardır. Binaenaleyh emeklilik, filânlık diye bu mesele encümene gittikten sonra böyle bir şeyin buraya ithaline lüzum yoktur. Kabul edilen prensiplerle kabili telif değildir, binaenaleyh böyle bir endişe kimsenin kalbinde, vicdanında uyanmasını. Bu bir.

İkincisi; gerek Halil Özyörük Beyefendi üstadımız ve gerek Daim Süalp Bey arkadaşımız esa-sa girişmedik, diyorlar.

Efendim; bir hâdise huzurunuzda gelmiş. Burada katî bir hüküm ifade etmek üzere bir karara iktiran edecektir. Palyatif tedbir olmasınmış. Aman efendim, yüksek huzurunuzda gelen her mevzuun esasına girilir. Bunda da niçin mevzuun esasına girmemişlerdir, anlıyamadım.

Sonra bir şey daha nazarı dikkatimi celbetti; Halil Özyörük Bey üstadımız Teşkilâtı Esasiye Kanununun birçok maddelerini burada okudular. Bunları esbabı mucibe lâyihasında niçin zikretmediler. İhmal etmemişlerdir diyemem. Bilmezler diyemem, çünkü gayet iyi bilirler. Yazmışlar.

Şimdi, yine buyurdular ki, Teşkilâtı Esasiye Kanununun 23 neü maddesini tadil edelim de ondan sonra konuşalım. Bir taraftan yine buyurdular ki, «Devletin icra, kaza ve tegrii organları ayrıdır, yekdiğerlerine tedahül etmemeleri lâzımdır. İcra organının idaresi altındakiler memurdur. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 23 neü maddesindeki memur mefhumuna girmez.» Ama tâyin ederiz, Temyiz Mahkemesi Ceza Kanununun tatbikatında, Devletin murakabesi altında bulunan müesseselerin mensubini hakkında, me-

murlar hakkında tatbik edilecek kanun maddelerini tatbik ederiz. Yani bazan tam memur, bazan şibih memur, bazan 2/3 memur, böyle bir tatbik müvacehesinde değiliz. Binaenaleyh, madem ki, Anayasada (memur) kelimesi vardır, gepgeniş mânası ile Devletin murakabesi altında ve Devlet hazinesinden para çeken her hangi bir müesseseden para alan eşhası biz memur sayarız. Buyuruyorlar ki, «Öyle düşünemezsiniz.» Ben böyle düşündüğüm zaman, benim böyle düşünmeme mâni olan nedir, hangi kanun maddesidir?

Bendeniz bu hususun tavrı için huzurunuzda çıkmıştım, rahatsız ettiğim için özür dilerim.

REİS — Ömer Özen.

ÖMER ÖZEN (Sinob) — Efendim, bendeniz son defa mebus maaşlarının görüşülmesi sırasında, Bütçe Encümeninde, bu mevzu ile alâkalanmıştım. Kendim hukukçu olmasam da bu işi tetkik etmek fırsatını buldum. Bendenizce, bu iş Anayasaya aykırı veya değil, mesele burada değil. («Nasıl?» sesleri, «asıl Anayasa ile alâkalıdır» sesleri) Müsaade buyurun, bendeniz benim arz etmek istediğim anladığımız mânada değildir. Müsaade ediniz arz edeyim.

Bunu Anayasa mevzuu dışında bir başka yolla halletmek mümkündür. Yani, mâruzatım yanlış anlaşılmasın, meseleyi Anayasayı tadil etmeden halletmek mümkündür. Bu işi Dahilî Nizamnameyi tadil suretiyle halledebiliriz.

Arkadaşlarımızın üzerinde durdukları İktisadi Devlet Teşekkülleri reis, âza ve murakipleri meselesidir. Bunların o işe girmeleri seçimle yapılmaz, tâyinle yapılır. Bu tâyini kim yapıyor? Hükümet yapıyor. Biz Hükümeti sigaya çekeriz ve bu tâyinleri yapmaktan menederiz. Binaenaleyh bunun için kanun çıkmasına lüzum yoktur.

İkinci nokta; öyle kıymetli arkadaşlarımız var ki, bunlar doktordur, eczacıdır... Binaenaleyh bunların mesleklerinden istifade edilebilir. Burada teşriî vazifelerini yaptıktan sonra, boş kalan saatlerinde çalışmalarında katıyen mahzur yoktur.

Muhterem arkadaşlar, öyle kıymetli arkadaşlarımız vardır ki, doktordur, avukattır, tüccardır fakat her toplantı gününde meclistedirler. Yine öyle arkadaşlarımız vardır buraya hiç gelmiyorlar. Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu arkadaşımız

dedi ki; burada mebus arkadaşlarımızın bir kısmı hastanelerde bir kısmı adliye koridorlarında dolaşmaktadırlar. Arkadaşlar, bunları saymanız on kişi değildir. Esas burada vazife görmiyenlerden yüz kişi Anadolu Kulübündedir arkadaşlar. (Bravo sesleri) Dâva buradadır.

Bir defa esasından mevzuu ele almak lâzımdır. Yoksa bendeniz Anayasa ile ilgisi yoktur derken hukukçular birden itiraz ettiler. Devam mevzuu bakımından bu işi ele almak lâzımdır. Bir mevzuun halli İctüzükle kabil iken kanun tedvini yoluna gidilemez. Biz bunu İctüzükle halle maktadız. Bendeniz İctüzüğün tadili mevzuunda bir teklif getirmek üzereyim. Orada bu işi halledebileceğiz.

Arkadaşlar burada saymışlar, memuriyetleri: Doktor, tüccar... Doktoru sayıyor da veterineri saymıyor. Eczacıyı sayıyor, gazeteciyi saymıyor. Bunları tadadetmek mümkün değil. Belki veterinerin sayısı az olduğu için onlara iltimas etmiş. Bunlar kanun mevzuu olacak şeyler değil. Bu Dahilî Nizamnamenin değiştirilmesi suretiyle pekâlâ halledilebilir. Devam etmiyen arkadaşlarımızın tahsisatlarını kesmek suretiyle bu işin halledileceğine inanıyorum.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Kemal Özçoban.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlar, raporda imzası bulunan arkadaşınızım. Binaenaleyh lehinde konuşacağım. Muhterem Encümen Başkanı izah buyurdular. Fakat bunu başka mânada anlıyanlar, başka vadiye döken arkadaşlarımız oldu, işin esasını bırakıp teferruata kaçan arkadaşlarımız oldu. Biz hangi sebeplerle bunu reddettiğimizi vazih surette izah ettik. Eğer esasa girmiş olsaydık belki imza eden arkadaşlarımızdan biri olarak bendeniz de esasa girdikten sonra bir kısım meslek erbabının mebusluk vazifesini aldıktan sonra hakikaten şunları, şunları yapmaması lâzımgeldiği yolunda bir fikir dermeyan edebilirdim. Ama evvelâ usulsüz ve Anayasaya aykırı olup olmaması bakımından mütalâa ettik.

Bir defa arkadaşlarımız beyhude yere yoruluyorlar. Sayın Özyörük dediler ki, Anayasamız mebuslukla telifi kabil olmıyanları ve onları tadadetmiştir. 23 nü maddede mebuslukla Hükümet memuriyeti bir zatın uhdesinde içtima edemez hükmünü koymuştur.

Şu halde vâzı kanun olarak Anayasanın tedvininde yalnız memuriyet mefhumu ele alınmış ve mahzurları düşünülmüştür. Binaenaleyh memuriyetten gayrı meslek erbabının mesleklerinden menedilmesi teklifinin ayrı bir kanun halinde tedvin edilmesi bu maddeye ve dolayısıyla Anayasamızın ruhuna aykırıdır. İşte biz bunu bu bakımdan reddettik.

Sözü yine başka vâdilere dökerek teferrüata girmek suretiyle buluttan nem kapar gibi birtakım deliller ileri sürmenin doğru olmadığı kanaatindeyim. Biz hiçbir zaman Anayasa Komisyonu olarak, Anayasaya muhalif kanunlar var mıdır, yok mudur diye bir tetkik yapmadık. Fakat şunu söyleyebilirim ki, 30 sene beri Anayasaya muhalif kanunlar da yapılmıştır, bunların tasfiyesi bize, Demokrat Partiye düşmektedir. Birçokları üzerinde henüz durmadık ama, inşallah bir gün onların da sırası gelecektir.

Arkadaşlarımızdan bazıları, Avukatlık Kanununun bir maddesine dayanarak, «Devlet aleyhinde dâva alamaz.» kaydı niçin konmuştur diyorlar. Aziz arkadaşım onu bana sorma. Çünkü bu kanun 1936 - 1937 senelerinde tedvin edilmiştir. Şu halde Anayasaya muhalif kanunlar vardır, sözü yerindedir, onları misal göstermek doğru değildir. Arkadaşlarımdan soruyorum, bazı Devlet teşekküllerinde veya şirketlerde idare meclisi âzalığı veya reisliğı memuriyet midir, değil midir? Bunu soruyorum. Buna göre hareket etmemiz lâzım değil midir, o halde kanunun çıkmasına lüzum var mıdır? Ben de arkadaşımın fikrindeyim. Eğer Teşkilâtı Esasiye Kanununun 23 ncu maddesindeki sarahate göre müessesenin başında bulunan idare meclisi reis ve âzaları memuriyetten mâdüt vazife görüyorlarsa onların tâyini keenlemekündür, tekrar komisyona iade edilmesi gibi talepler yersizdir. Mesele anlaşılmıştır. Arkadaşlarımızın üzerinde durdukları idare meclisi ile âzalarıdır. Mademki bunlar memuriyettir, şu halde Anayasaya aykırı olarak tâyin edilmişlerdir, şu halde onu Hükümetten sorsunlar. Seçim yoluyla gelmişlerse seçenlere direktifler versinler. Mâruzatım bu kadardır.

REİS — Buyurun Halil Bey.

TEŞKİLÂTİ ESASİYE ENCÜMENİ REİSİ HALİL ÖZYÖRÜK (Konya) — Muhterem arkadaşlar; görüyorsunuz ki, mütalâaların hepsi

esasa taallük etmektedir, şu yapılsın, bu yapılsın. «Mebuslar teşriî vazifelerini bırakıp hariçte birtakım işlerle iştigal ettikleri takdirde teşriî vazife mühmel ve meflûc kalıyor Binaenaleyh bu, Devlet işlerini aksatma demektir»... Mütalâalar hep buna münceer oluyor. Halbuki muhterem arkadaşlarım; istirham ediyorum, kiraren arz ettim ki, esasa girmiyoruz. Biz usul bakımından teklifi reddetmiş bulunuyoruz. Teklif usulüne muvafık olarak dermeyan edilirse tabiiyle esasını münakaşa edeceğiz. Doğru mudur, değil midir? Onun hakkında elbette mütalâalarımızı söyleyeceğiz. Hiçbir mütalâa serd etmiş değiliz. Yalnız diyoruz ki esas bilâhara bahis konusu edilmek üzere teklif Teşkilâtı Esasiye Kanunu hükümlerine uygun değildir.

Şimdi, Sefer Beyefendi arkadaşımız bir noktaya temas ettiler. «Esasa girmemeye imkân var mı?» buyurdular. Çok rica ederim, kendileri hâkim olarak yetiştiler. Eğer bir dâva usulüne uygun olarak ikame edilmemişse esasa girilir mi beyefendi? 8 gün temyiz müddeti geçer, reddedilir. «Neye esasa girmiyorsun?» deniliyor. Yapmayın bunu çok istirham ederim.

Memur kelimesi üzerinde durdunuz.

Muhterem arkadaşlar, memur kelimesi ajan sınıfından bir unsurdur. Nasıl arz edeyim? Şimdi bakın, devlet teşkilâtına giren hakiki şahıslar gouvornant ve ajan olarak iki kısma ayrılır. Bir kısmı Devleti, Hükümeti idare eder, bir kısmı âmme hizmetlerini görür ve gouvornantın emri ne tabidir. Bu ajan sınıfı dört kısma ayrılır; mükellefler, yardımcı ajanlar, fahrî ajanlar ve memur. Memurun ayrıca vasıfları ve karakterleri vardır. İstirham ederim, idare hukukunun çok mühim bir bahsidir bu. Bir kere memur sayılabilmek için bir âmme hizmeti deruhde etmekle beraber kendisi kadro içinde kaynamış, onu benimsemiş, daimî surette bu vazifeyi ifa ve kendisine meslek ittihaz etmiş kimselerdir. Onunla fahrî ajan, mükellef, yardımcı bunlar ayrı manzumelerdir. Rica ederim, girmiyelim bunların içine. Ceza Kanununda bahsolunan (memur sayılır) kelimeleridir.

Efendim, Ceza Kanununun 279 ncu maddesi şudur: Âtideki kimseler memur sayılır.

Âmme hizmeti deruhte eden, adlî teşriî vazife gören, şunlar bunlar... Bunlar ceza tatbikatında memur sayılır. Bir memur bir suç işlediği

zaman ne ceza görürse âmme hizmeti gören kimse de aynı cezayı görür.

Nitekim bizim mevzuatımız içerisinde, bâzi kanunlarda bu tâbir böyle kullanılır bir kısmında, o fiile mürettebolan cezayı memur nasıl görüyorsa âmme hizmeti deruhde etmiş olan da aynı cezayı görür. Bir kısmında memura verilen ceza buna da verilir. 3460 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri Kanunu ortada. Bir taraftan hususi hukuk ahkâmına tâbidir, diğer taraftan Ceza Kanununa göre memur sayılır. Bu memur mudur? Eğer böyle anlaşılırsa o takdirde idare hukukunu kaldırmak lâzım. Böyle değil bu.

Mebuslardan bir kısmının İktisadi Devlet Teşekküllerinde ve kendileri tarafından mürakabe-ye tâbi olan işlerde bulunmaları nasıl mümkün olabilir, diye İzzet Akçal arkadaşımız bir sual irat buyurdular.

Muhterem arkadaşlarım, Teşkilâtı Esasiye Kanununda mebusluğun ancak memuriyetle birleşebileceği tasrih edilmiştir. Bunun haricinde İktisadi Devlet Teşekküllerinde vazife alabilir mi, alamaz mı meselesi niçin burada mevzu bahis oluyor, anlamıyorum. Ticaret yapamaz mı, bir mebus? Eczacılık yapamaz mı, serbest meslekten birini ifa edemez mi? Mâni olan hüküm ne ise bunu getirmek lâzımdır. Bunlar burada cetvel kalem söylenemez. Her birinin kanunî hükme bağlanması lâzımgelir.

Bilmiyorum, İzzet Akçal arkadaşımız, teklifi Teşkilâtı Esasiyeye uygun mu, kabul ediyorlar? Bunu kabul ediyorlarsa mesele yok. Fakat biz diyoruz ki, bu teklifler Teşkilâtı Esasiye Kanununa aykırıdır. Bu kanuna istinaden 1/3 imzayı taşıyan teklif halinde gelmesi lâzımdır. Gelsin o vakit esasını konuşalım, diyoruz.

Geçenlerde mebusların mal beyanı hakkında bir teklif yapıldı, bunu reddettik. Niçin reddettik? Teşkilâtı Esasiye ile alâkalı idi, mebusa bir külfet tahmil ediyordu. Mebus mal beyanında bulunacaktı, ne hakla yaparsınız. Teşkilâtı Esasiye Kanununa hüküm koyunuz, ondan sonra yapınız. Bu hükmü koymak için de 1/3 imza ile teklifin gelmesi lâzımdır. Bunların hepsi açık ve vazih şeylerdir.

Sonra bir misâl olarak da dediler ki, Avukatlık Kanununda Hazine aleyhine dâva almaktan memnudur. İstirham ederim arkadaşlar; mebuslar avukatlık yapmaktan memnu mudurlar?

Değildirler, mebus sureti mutlâkada avukatlık yapabilir. Ama her meslekin kendine göre bir zâbitası, bir statüsü vardır. Avukat olabilmek için hukuk mektebinden mezun olmak lâzım, şu lâzım, bu lâzım. Bir statü meselesi bu. Onun içerisinde bir mebus avukatlık vazifesini ifa ederken bir suç işlese oradaki inzibati cezalar tatbik edilmeyecek mi? Bunlar o meslekin zâbitasını tesbit eden hükümlerdir. Yoksa mebus avukatlık yapmaktan memnu değildir. Niçin bunu birbirine karıştırıyorlar?...

Süalp arkadaşım «Meclis mebusların maaşlarını tâyin ederken en yüksek devlet memuru maaşından fazla olmaması esasını koymuştur.» diyor. Doğrudur.

Mebusun İktisadi Devlet Teşekküllerinden bir para alması mebus tahsisatı mıdır? Bu paranın mebus tahsisatı ile ne alâkası var? Bir mebus ticaret yapıyor, milyonlar kazanıyor. Kazandığı bu parayı Devlet Hazinesine mi iade edecek? Bu nasıl mütalâadır anlayamadım.

Hâkimlerin mebuslukta geçirdikleri müddetlerinin hâkimlikte geçirmiş gibi sayılmasına itirazımız yok. Beyefendiler bunlar, nihayet Hâkimler Kanununda, Emeklilik Kanununda mevzu hükümlerdir, bu mevzu ile alâkası yoktur. Onlar mazbatada tasrih edildiği veçhile, emekli iken mebus olmuş olan bir kimsenin emekli maaşının kesilmesini istiyorlar; mesele bu. Bunu uzun uzadıya münakaşa ettik. Bunun için, evet ben de emekli olduğum için bu mevzuda belki taraftarlık ediyorum, olabilir. Ama size emeklilik mevzuundaki nazariyelerden bahsedeceğim. Bu mevzuda iki nazariye var: Repartisyon ve kapitilâsyon nazariyeleri.

Repartisyon nazariyesinde memur maaşından bir miktarını emekli aidatı olarak verir, bu kesenektir. Bu nereye gider? Devlet Hazinesine gider, orada toplanır ve bu bir varıdattır. Ondan sonra memur emekli olunca Devlet bütçesinden emekli maaşı verilir. Fransa'da bu usûl tatbik edilir. Belçika ve başka yerlerde bu usûl yoktur. Oralarda kapitalizasyon sistemi vardır. Bu da şudur: Bizde olduğu gibi emekli kesenekleri, ilk maaşından tamamının kesilmesi ve saire, sureti umumiyede memur maaşından kesilen miktarlar hükmi şahsiyeti haiz Emekli Sandığına gider, orada tenmiye edilir. Emekli Sandığının varidatı bundan ibaret değildir. Onun birçok kaynakları vardır, bu kaynak-

lardan gelen paralarla bunların hepsi bir araya getirilir, tenmiye edilir ve emekli maaşı buradan, bu fondan ödenir. Bunda Devletin bir alâkası yoktur. Ve Devlet bunun içindir ki, bunun üzerinde hiçbir zaman tasarruf edemez. Halen Belçika'da, Almanya'da, İtalya'da bu usul caridir. (Brüksel) mahkemesinin 1924 de verdiği karar üzerine Belçika Hükümeti aynı tezi kabul etmiş, kendi mevzuatını ona göre tanzim etmiştir. Halen ekseri Avrupa memlekelerinde bu usul caridir. Ve bu siseem bir sosyal sigorta mahiyetindedir. Nasıl ki, bâzi bankalar; muayyen bir para, 5 bin lira, 10 bin lira verdikten sonra bir kur'a çekiyorlar ve bu kur'ada ömür boyunca irat temin ediliyor... Bu irat kesilebilir mi İrattan bu keseneklerin tenmiye edilmesinden sonra verilen emekli maaşı arasında fark nedir? Sosyal sigortadır bu. 5434 sayılı Kanunla Emekli Sandığının vaziyeti budur. Binaenaleyh, bunu Sandık bir taraflı olarak, emekli maaşı üzerinde tasarruf edemez. Bunun nazariyesi de budur.

Efendim, çok başımızı ağrıttım. Esas meseleye asla girmek istemiyorum; teklif encümenimizde usul bakımından reddedilmiştir, mazbatamız meydadadır. Eğer usul bakımından uygundur denirse o takdirde esasî tetkika gireriz. Biz diyoruz ki; mebus statüsü, mebuslar hakkındaki bütün hükümler Teşkilâtı Esasiye Kanununda yer almış. Binaenaleyh böyle bir hüküm âdi bir kanunda yer alamaz. Bu takdirde o kanunla Teşkilâtı Esasiye Kanununun tatbiki arasında tatbikat bakımından külli farklar ortaya çıkacaktır. Mevzuat arasında teşevvüs hâsıl olacaktır. Telifine imkân olmayacak ve bir buhran ortaya çıkacaktır.

Siz bilirsiniz; nasıl isterseniz. (Alkışlar).

REİS — Abdülkadir Eryurt.

ABDÜLKADİR ERYURT (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, teklif sahibi olarak şunu izah etmek isterim ki, muhterem komisyon reisi le esasa girmeden usuli bakımdan, bir ret mazbatası tanzim ederek takdim etti. Ancak Yüksek Heyetiniz bu ret mazbatasını kabul buyurmayıp komisyona iade ederse esasa girip Yüksek Heyetin, tebellür eden fikrine göre biz de bu işi tetkike çalışırız, demek istedi.

Esasen bizim teklifimiz Teşkilâtı Esasiye Kanununun tadilini istihdaf eden bir teklif değil-

dir. Biz böyle bir tadilat teklifi getirmedik ve Yüksek Riyasetçe de Esas Teşkilât Encümenine havale edildi. Bir kanun teklifi getiriyoruz, bu teklifimiz Adliye, Dahiliye encümenlerine gider, onlar da bunun Teşkilâtı Esasiye Kanununa aykırı olup olmadığını tetkik eder, sonra Teşkilâtı Esasiye Encümenine gönderir.

CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Mebusluğa taallük ediyor.

ABDÜLKADİR ERYURT (Devamla) — Mebusluğa taallük ettiği için Teşkilâtı Esasiye Encümenine gitmiştir, deniyor. Bu şekilde gitmişse bu encümen teklifi Teşkilâtı Esasiye Kanununa bir ilâve mi, yoksa tadil mi diye tetkik eder. Böyle şey yok. Teşkilâtı Esasiye Kanununda «Mebusluk hükümet memuriyeti ile birleşemez» deniyor. Biz bunun birleşmesini icabettiren bir kanun teklifi getirmiyoruz. («Tevsi» sesleri) Tevsi de değil beyefendi. Hâdise maaşa ilâveten her hangi bir şekil ve surette bir para almasını diyoruz. Ben de encümeninde bilhassa bunun üzerinde durdum. Bu fikre göre bilhassa meclisi idare âzalıkları kalıyor. Bilhassa istirham edeceğim, ben de onunla mutabıkım. Beyefendi encümeninde izah etti.

MUHLİS ERDENER (İstanbul) — Hangisini yapamayacağını yazıyor.

ABDÜLKADİR ERYURT (Devamla) — Madde hangi işleri yapamaz diyor. Encümen esasa girdi mi, tasarruf hakkını haizdir, şunlar, şunlardır der. Encümenin tasarruf hakkı vardır. Encümen istediği gibi maddeyi tadil edip değiştirebilir. Ben de ona iltihak ettim. Şimdi huzurunuzda ifade ediyorum, bu hususa hasren esasa girmek yolunda mazbatanın komisyona iadesini kabul buyurursanız esaslı şekilde tetkik edilerek huzuruza gelir, münakaşası yapılır. Bu şekilde bir karar alınmasını istirham ediyorum.

REİS — Kifayet tavrini okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Müzakere kâfi derecede bizleri tenvir etmiştir. Kifayetin reye arzını teklif ve rica ederiz.

Rize

İçel

Hüseyin Agun

Sami Göknaar

REİS — Müzakerenin kifayetini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi diğer tavrileri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Görüşülmekte olan kanun teklifinin, daha esaslı tetkik edilerek tekrar Heyeti Umumiyeye gelmesi için mazbatanın encümenine iadesini arz ve teklif ederim.

Yozgad

Ömer Lâtfi Erzurumluoğlu

Yüksek Reisliğe

Şifahen arz ettiğim sebeplerle mebuslukla içtimai caiz olmıyan işlere dair mazbatanın encümenine iadesini teklif ederim.

Yozgad

Sefer Eronat

REİS — İki takrir de mazbatanın tekrar Teşkilâtı Esasiye Encümenine iadesini teklif etmektedir.

Reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Mazbatanın encümenine iadesi hakkındaki takrirler reddedilmiştir.

Şimdi Teşkilâtı Esasiye Encümeninin mazbatasını yüksek tasvibinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. — *Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşmasıyla en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâyihası ve Hariciye ve Ticaret encümenleri mazbataları (1/205) (1)*

REİS — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? Maddelere geçilmesini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair Kanun

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde Tunus'ta imzalanmış olan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye

mazhar millet kaidesine mütedair Protokol ve ekleri mektuplar kabul ve tasdik edilmiştir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

REİS — Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

4. — *İzmit Fevzipaşa mahallesi hane 4 te kayıtlı Osman Nailoğlu 1332 doğumlu Dr. Mustafa Şekip Arda'nın affı hakkında Arzuhal ve Adliye encümenleri mazbataları (5/28) (1)*

REİS — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddelere geçilmesini reyinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İzmit Fevzipaşa mahallesi hane 4 te kayıtlı Osman Nailoğlu ve Hikmet'ten doğma 1332 doğumlu Dr. Mustafa Şekip Arda'nın affı hakkında Kanun

MADDE 1. — İzmit vilâyetinin Fevzipaşa mahallesi hane 4 te nüfusa mukayyet, Osman Nailoğlu ve Hikmet'ten doğma 1332 doğumlu Dr. Mustafa Şekip Arda'nın, Urfa Sulh Ceza Mahkemesinin 7. VII. 1954 tarihli ve 954/218 esas, 954/285 karar sayılı ilâmiyle mahkûm olduğu iki ay hapis cezası affedilmiştir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi reyinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu icraya Adliye Vekili memurdur.

(1) 254 S. Sayılı matbua zaptın sonundadır.

(1) 255 S. Sayılı matbua zaptın sonundadır.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir. Gündemde başka madde kalmadığından 25

Mayıs 1959 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 16,55

B — TAHRİRİ SUAL VE CEVABI

1. — Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun, Keskin'in içme suyu tesisatının bir an evvel ikmalî hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in, tahrirî cevabı (7/479)

31 . III . 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun İmar ve İskân Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

Ankara

Mehmet Ali Ceritoğlu

Keskin beldesi içme su inşaatı 1954 senesi içerisinde 488 bin 414 lira 50 kuruş keşif bedeli üzerinden müteahhidine ihale edilmiştir.

Adı geçen belde, içme suyu tesisatı için lüzumlu 481 ton borudan 270 tonu mahalline sevkedilerek, ferşi yapılmış ve tesisin şimdiye kadar 248 bin 323 liralık kısmı tamamlattırılmıştır. Tesisatın ihtiyacı olan mütebaki boru, Karabük fabrikasınca bu yıl içerisinde karşılanabileceği takdirde inşaatın 1958 senesi sonuna kadar ikmal edileceği 28 . III . 1958 tarih ve 52 nci İnikat Zabıt Ceridesinde Dahiliye Vekâletince bildirilmiş isede, 1954 senesinden beri sürüncemede kalan ve bir türlü ikmal edilemeyen mezkûr tesislerin bir an evvel ikmalî için Dahiliye Vekâletinde bulunan dosyanın tetkikiyle, istenilen 2 500 metrelik 211 tondan ibaret bulunan isale borunun müteahhidine teslimi hususunda ne düşünülmektedir?

T. C.

İmar ve İskân Vekâleti 20 . V . 1959
Tetkik Heyeti Reisliği
Sayı : 12936

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Reisliği Yüksek Makama

Umumi Kâtiplik :

24 . IV . 1959 gün ve 7-479, 2940-1233 sayılı yazıları karşılığıdır :

Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu tarafından, Keskin'in içme suyu tesisatının bir an evvel ikmalî hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual takriri üzerine yapılan inceleme sonunda :

İçme suyu inşaatı 1 . III . 1954 tarihinde 488 414,50 lira bedel üzerinden boru müteahhit tarafından temin edilmek şartıyla 12 ay müddetle müteahhit Kâzım Rüştü Güven'e ihale edilmiştir. Boruların müteahhit tarafından temin edilememesi üzerine, borular İller Bankasınca Karabük fabrikasından verilecek şekilde müteahhit ile 4 . IX . 1956 tarihinde ek mukavele yapılmıştır.

Borular Karabük Fabrikasından zamanında tahsis edilmiş ve imkân nisbetinde peyderpey sevkedilmiştir.

Tesisatın tamamlanması için geriye kalan 2 500 metre boru İller Bankasınca ithal edilmiş bulunan Mannesmann çelik borularından verilmek suretiyle bütün boru ihtiyacı 9.III.1959 tarihinde tamamlanmıştır.

Ek mukavele gereğince bakiye işler için mütaahhide 9.III.1959 tarihinden itibaren 8 ay müddet verilmiş olduğundan işin 9.XI.1959 tarihinde ikmal edilmesi iktiza etmektedir. İnşaat mevsimine girilmiş olduğundan mü-

teahhit derhal işe başlamış olup, inşaatı verilen müddet içinde ikmal edecektir.

Arz olunur.

İmar ve İskan Vekili
Medeni Berk

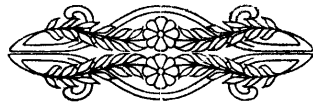

TASHİHLER

65 ve 66 ncı İnikat zabıt ceridesinde aşağıdaki tashihler yapılacaktır :

İnikat	Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
65	34	2	33	Dikkate almıyorlar. Takrir dikkate alınmamıştır.	Dikkate alanlar... Dikkate almayanlar... Takrir dikkate alınmamıştır.
66	65	2	12-13	MADDE 2. — Maliye Encümeninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.	MADDE 2. — Bu kanun neşrini takibeden ay başından itibaren mer'idir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşmasıyla en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâyihası ve Hariciye ve Ticaret encümenleri mazbataları (1/205)

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 728/1740

23 . V . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 10 . V . 1958 tarihinde kararlaştırılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 . IV . 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâyihası, esbabı mucibesi ve ilişkileri ile birlikte, sunulmuştur.

Mezkûr Anlaşma ile eklerinin ve en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların 6653 sayılı Kanunun verdiği salâhiyete müsteniden İcra Vekilleri Heyetince 10 . V . 1958 tarihli ve 4/10310 sayılı Kararname ile tasvibedilmiş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Tunus Hükümetinin Hükümetimize müracaatle bir ticaret anlaşması akdi arzusunu ihzar etmesi üzerine istiklâlini yeni kazanmış olan bu memleketle bir ticaret anlaşması akdinin iktisadi ve ticari bakımlardan olduğu kadar siyasi bakımdan da faydalı olacağı Hükümetimizce mülâhaza edilmiş ve bu hususda Tunus'da cereyan etmiş olan müzakereler neticesinde 17 Nisan 1958 tarihinde Tunus'da bir Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik bir Protokol imza edilmiştir.

Mezkûr anlaşmaya göre Türkiye ile Tunus arasında mübadele edilecek mallar 2 liste halinde tesbit olunmuştur. Ancak, bu listeler işari mahiyette olup iki memleket alâkalı makamlarının mutabakatı ile listelerde yazılı olmayan her hangi bir malın da mübadele edilebileceği kabul olunmuştur. İşbu anlaşma gereğince yapılacak ticari mübadelelere ait ödemelerle iki memleket arasındaki diğer her türlü ödemeler Türkiye'nin frank sahasıyla olan tediye anlaşmasına göre yapılacaktır. Anlaşmanın iyi işlenmesini temin üzere bir muhtelit komisyon teşkili de derpiş edilmiştir. Anlaşma 1 Mayıs 1958 tarihinden itibaren 1 sene muteber olacak ve taraflardan biri hitamından 3 ay evvel feshini ihbar etmediği takdirde kendiliğinden senelik müddetler için muteber olacaktır.

Halen Türkiye'nin çimento, süper ve hiper fosfat, Tunus'un da kuru yemiş ithalini derpiş etmeleri muvacehesinde, bu malları yabancı memleketlerden ithale karar verdikleri takdirde Türkiye Tunus menşeli çimento, süper ve hiper fosfat, Tunus da Türkiye menşeli kuru yemiş aleyhinde farklı muamele tatbik etmeyeceklerini ek mektuplarla taahhüdeylemişlerdir.

Anlaşmadan ayrı olarak en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesi hakkında bir Protokol imzalanmıştır. Tunus Hükümeti, hemhudut memleketlere tanınmış olduğu imtiyazları Fas'a da teşmil ettiğinden mezkûr Protokol hükümlerinin bu imtiyazlara şâmil olmaması tarafımızdan Protokole ek bir mektupla kabul edilmiştir.

Tunus ile aramızdaki ticari mübadelelerin gelişmesine ve binnetice memleketimizin menfaatlerine hizmet edecek mahiyette mütalâa edilen işbu Anlaşma ve Protokol Büyük Millet Meclisinin yüksek tasdikine arz olunur.

Hariciye Encümeni marzbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No : 1/205

Karar No : 12

22 . I . 1959

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâyihası, ilgili Hükümet temsilcilerinin huzuru ile tetkik ve müzakere edildi.

Gerek lâyihada belirtilen hususat ve gerekse temsilcilerin verdikleri izahat encümenimizce de uygun mütalâa edildiğinden lâyiha aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Ticaret Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe saygıyla sunulur.

Hariciye Encümeni Reisi

İzmir

M. Çavuşoğlu

Kâtip

Amasya

İ. Olgaç

M. M.

Kastamonu

B. Aktaş

Antalya

B. Onat

Bilecik

E. Çolak

Çorum

K. Terzioğlu

Giresun

M. Şener

Kayseri

F. Köşkeroğlu

Manisa

H. Bayur

Mardin

V. Dizdaroğlu

Niğde

Ş. R. Soyler

Sivas

E. İmer

Çankırı

A. K. Barlas

Gaziantep

A. Ocak

İzmir

N. Pınar

Kırklareli

Ş. Bakay

Manisa

Ş. Ergin

Mardin

A. Uras

Sakarya

H. O. Erkan

Sivas

K. Kırkoğlu

Van

T. Doğanşeker

Çorum

S. Baran

Giresun

H. Bozbağ

İzmir

İ. Sipahioğlu

Manisa

S. Ağaoğlu

Manisa

N. Körez

Nevşehir

M. H. Ürgüblü

Sivas

N. Çubukçu

Urfa

E. M. Karakurt

Ticaret Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Ticaret Encümeni
Esas No. 1/205
Karar No. 18

5. V. 1959

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâyihası ilgili Hükümet temsilcilerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi :

Lâyihanın esbabı mucibesinde zikredilen hususlar encümenimizce de yerinde mütalâa edilecek kanun lâyihası aynen kabul edildi.

Havalesi gereğince Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ticaret Encümeni Reisi **Mazbata Muharriri**
Konya **Manisa**
N. Tahralı **N. S. Altuğ**

Kâtip	Ankara	Ankara
Konya	M. Güzelkuluç M. A. Ceritoğlu	N. Ciritioğlu
Ankara	Antalya	Antalya
H. Tez	M. Ak	İ. Subaşı
Aydın	Balıkesir	Çankırı
H. Coşkun	F. Ocak	K. Tabak
Çorum	Kars	Kayseri
F. Hacirecepoğlu	F. Aktaş	Ö. Başoğmez
Konya		Ordu
Ö. Şeker		K. Sağra
Ordu		Trabzon
M. Tekin		F. Karanis
İmzada bulunamadı		
	Yozgad	
	N. Tanıl	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde imzalanan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidelerine mütaallik Protokolün ve ekleri mektupların tasdikine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Nisan 1958 tarihinde Tunus'da imzalanmış olan Ticaret Anlaşması ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütedair Protokol ve ekleri mektuplar kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

10 . V . 1958

Başvekil	Devlet Vekili
A. Menderes	_____
Devlet Vekili	Devlet Vekili
E. Kalafat	M. Kurbanoğlu

Adliye Vekili	Milli Müdafaa Vekili
E. Budakoğlu	E. Menderes
Dahiliye Vekili ve	Hariciye Vekili
Hariciye V. V.	_____
N. Gedik	
Maliye Vekili	Maarif Vekili
H. Polatkan	C. Yardımcı
Nafia Vekili	Ticaret Vekili
T. İleri	A. Aker
Sıh. ve İç. Mua. Vekili	Güm. ve İnh. Vekili
Dr. Lâtifi. Kırdar	H. Hüsmen
Ziraat Vekili	Münakalât Vekili
N. Ökmen	F. Uçaner
Çalışma Vekili	Sanayi V. V.
H. Erkmen	A. Aker
Bas - Yay. ve Turz. Vekili	İmar Vekili
S. Yırcalı	M. Berk

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE TUNUS CUMHURİYETİ ARASINDA TİCARET ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti, aralarındaki dostluk bağlarını takviye etmek ve iki memleket arasındaki iktisadi ve ticari münasebetleri geliştirmek arzusu ile aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır.

Madde — 1.

Türkiye ile Tunus arasındaki ticari mübadeleler iki memlekette yürürlükte bulunan umumi ithalât ve ihracat rejimlerine uygun olarak yapılacaktır.

Madde — 2.

İki Hükümet, memleketleri arasındaki ticari mübadele hacmini artırmaya gayret edeceklerdir. Bu maksatla, karşılıklı olarak Türkiye'ye ve Tunus'a ithal edilebilecek malları gösterir «A» ve «B» listeleri işbu Anlaşmaya eklenmiştir.

Bununla beraber bu listeler takyidi olmadığından, ilişik listelerde yazılı bulunmayan mallar iki memleket yetkili makamlarının önceden anlaşması ile mübadele edilebilecektir.

Madde — 3.

İşbu Anlaşma gereğince karşılıklı olarak sevk edilen mallara, ilişik örneğe uygun ve ihraceden memleketin yetkili makamlarından mûta bir menşe şahadetnamesi terfik edilecektir.

Bedeli 100 Türk lirasını veya başka bir para ile mukabilini aşmayan sevkiyat için menşe şahadetnameleri mecburi değildir.

Madde — 4.

İşbu anlaşma mucibince ifa edilmiş ticari muamelelere ait tediyeler ve Türkiye ile Tunus arasındaki diğer bütün ödemeler, Türkiye'nin frank bölgesiyle olan Tediye Anlaşması hükümlerine göre icra edilecektir.

İki memleketten birinde tediye rejiminin değişmesi halinde Akid Taraflar gereken tadillerin yapılması için derhal müzakereye girişeceklerdir.

Madde — 5.

İşbu Anlaşmanın iyi işlemesine nezaret etmek ve iki memleketin yetkili makamlarına her türlü teklifler yapmakla tanzif edilecek iki Hükümet mümessillerinden müteşekkil bir muhtelit komisyon teşkil edilecektir.

Komisyon Akid Taraflardan birinin talebi üzerine toplanacaktır.

Madde — 6.

İşbu Anlaşma imzasını mütaakıp meriyete girecek ve 1 Mayıs 1958 tarihinden itibaren 1 sene müddetle muteber olacaktır.

Akid Taraflardan biri tarafından hitamından 3 ay evvel feshi ihbar edilmediği takdirde 1 senelik yeni bir müddet için kendiliğinden uzatılmış sayılacaktır.

17 Nisan 1958 tarihinde Tunus'ta Fransızca iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına
Kâmuran Gürün

Tunus Cumhuriyeti Hükümeti adına
Nejip Bouziri

MENŞE ŞEHADETNAMEŞİ

Gönderen

Gönderilen

İsim

İsim

Adres

Adres

Malın cinsi :

Ambalâj tarzı :

Koli adedi :

Marka No. :

Ağırlık, gayrisâfi Kg.

Kıymeti

Sevk yolu

Türkiye ile Tunus arasındaki 17 Nisan 1958 tarihli Ticaret anlaşması hükümlerine uyarak vasıfları yazılı emtiyanın Türk/Tunus menşeli olduğunu tasdik eder.

Tarih ve mahal

(A) Listesi

Türkiye'ye ithal edilebilecek Tunus menşeli mallara ait iş'ari liste.

Fosfat

Kurşun (Çubuk)

Mantar

Aluminyum'dan mutfak eşyası.

(B) Listesi

Tunus'a ithal edilebilecek Türkiye menşeli mallara ait iş'ari liste.

Darı.

Kuşyemi,

Pamuk ipliği ve pamuklu,

Tütün,

Aperitif ve likör,

Taze balık, ton dâhil,

Mazı,

Palamut hulâsası,

Lüle taşı,

Ziraat alet ve makineleri,

Musiki aletleri,

Sünger taşı,

Mermer (İşlenmemiş),

Tuvalet eşyası,

Kitap, gramafon plâğı, sinema filmi.

Mahlep,

Safran,

Muhtelif kereste,

Kimyevi maddeler ve ispençiyari.

Türk Heyeti Başkanı

Tunus, 17 Nisan 1958

Bay Başkan,

Memleketlerimiz arasında bugün imzalanmış olan Ticaret Anlaşmasına atfen, üzerinde mutabık kaldığımız aşağıdaki hususu size teyideylemekle şeref kazanırım :

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti halen yabancı menşeli hiçbir çimento, süper ve hiper fosfat ithalâtını derpiş etmemektedir. Bununla beraber böyle bir ithalât yapıldığı takdirde, Tunus menşeli mümasil mallar aleyhinde farklı muamele yapılmıyacaktır.

Derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim Bay Başkan.

Tunus Heyeti Başkanı
Tunus

Kâmuran Gürün

Tunus Heyeti Başkanı

Tunus; 17 Nisan 1958

Bay Başkan :

Müfadı aşağıda yazılı bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım ;
«Memleketlerimiz arasında bugün imzalanmış olan Ticaret Anlaşmasına atfen, üzerinde mutabık kaldığımız aşağıdaki hususu size teyideylemekle şeref kazanırım ;

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti halen yabancı menşeli hiçbir çimento, süper ve hiper fosfat ithalâtını derpiş etmemektedir. Bununla beraber böyle bir ithalât yapıldığı takdirde, Tunus menşeli mümasil mallar aleyhinde farklı muamele yapılmıyacaktır.

Derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim, Bay Başkan.»

Bu işarınızı kaydettiğimi size bildirmekle şeref kazanır, derin saygılarımın kabulünü rica ederim, Bay Başkan.

Türk Heyeti Başkanı
Tunus

Nejib Bouziri

Tunus Heyeti Başkanı

Tunus; 17 Nisan 1958

Bay Başkan :

Memleketlerimiz arasında bugün imzalanmış olan Ticaret Anlaşmasına atfen, üzerinde mutabık kaldığımız aşağıdaki hususu size teyideylemekle şeref kazanırım ;

Tunus Cumhuriyeti Hükümeti halen yabancı menşeli hiçbir kuru meyva (Kuru üzüm, kuru incir, ceviz, fındık) ithalâtını derpiş etmemektedir. Bununla beraber böyle bir ithalât yapıldığı takdirde Türkiye menşeli mümasil mallar aleyhine farklı muamele yapılmıyacaktır.

Derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim Bay Başkan.

Türk Heyeti Başkanı
Tunus

Nejib Bouziri

Türk Heyeti Başkanı

Tunus, 17 Nisan 1958

Bay Başkan,

Müfadi aşağıda yazılı bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım:

«Memleketlerimiz arasında bugün imzalanmış olan Ticaret Anlaşmasına atfen, üzerinde mutabık kaldığımız aşağıdaki hususu size teyideylemekle şeref kazanırım:

Tunus Cumhuriyeti Hükümeti halen yabancı menşeli hiçbir kuru meyve (kuru üzüm, kuru incir, ceviz, fındık) ithalâtını derpiş etmemektedir. Bununla beraber böyle bir ithalât yapıldığı takdirde Türkiye menşeli mümasil mallar aleyhine farklı muamele yapılmıyacaktır.

Derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim Bay Başkan.»

Bu iş'arınızı kaydettiğimi size bildirmekle şeref kazanır derin saygılarımın kabulünü rica ederim, Bay Başkan.

Tunus Heyeti Başkanı
Tunus

Kâmuran Gürün

EN ZİYADE MÜSAADEYE MAZHAR MİLLET KAİDESİNE NÜTEDAİR PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti iki memleket arasındaki ticari münasebetleri kolaylaştırmak ve geliştirmek arzusuyla mübahi olarak

- a) Seyrisefain konusunda,
- b) İthalât ve ihracattaki Gümrük Resimleri, bunların tahsil şekli, gümrüklenmeye mütaallik kaide, muamele ve mükellefiyetler hususunda birbirlerine karşılıklı olarak en ziyade müsaadeyi mazhar millet muamelesini uygulamayı kararlaştırmışlardır.

Bununla beraber, en ziyade müsaadeyi mazhar millet muamelesi:

1. Hudut ticaretini kolaylaştırmak için Âkid Taraflardan biri tarafından hemhudut memleketlere bahşedilmiş veya edilebilecek intiyazları,
2. Âkid Taraflardan biri tarafından akdedilmiş veya akdedilecek bir gümrük birliğinden mütevellit istifadelere,
3. Âkid Taraflardan birinin muhtelif memleketler arasında ihdas edilmiş veya edilecek olan bir teşkilâta iştiraki dolayısıyla bahşedeceği intiyaz ve istifadelere tatbik edilmeyecektir.

İşbu Protokol imzası tarihinde hüküm ifade etmeye başlayacaktır.

İki Âkid Taraf 3 ay evvel haber vermek suretiyle her zaman anlaşmayı feshedebilirler.

Tunus'da 17 Nisan 1958 tarihinde fransızca iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti adına
Kâmuran Gürün

Tunus Cumhuriyeti
Hükümeti adına
Nejib Bouziri

Tunus Heyeti Başkanı

Tunus, 17 Nisan 1958

Bay Başkan,

Memleketlerimiz arasında bugün imzalanmış olan en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokole atfen, en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinin, Tunus tarafından Fas'a bahşedilen veya edilecek olan imtiyazlara şâmil olmayacağını bildirmekle şeref kazanırım.

Yukardaki husus hakkında mütabakatınızı teyideylemenizi rica ederim Bay Başkan.

Derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim Bay Başkan.

Türk Heyeti Başkanı
Tunus

Nejib Bouziri

Türk Heyeti Başkanı

Tunus, 17 Nisan 1958

Bay Başkan,

Müfadi aşağıda yazılı bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım:

«Memleketlerimiz arasında bugün imzalanmış olan en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine mütaallik Protokole atfen, en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinin, Tunus tarafından Fas'a bahşedilen veya edilecek olan imtiyazlara şâmil olmayacağını bildirmekle şeref kazanırım.

Yukardaki husus hakkında mütabakatınızı teyideylemenizi rica ederim Bay Başkan.

Derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim Bay Başkan.»

Bu iş'arınızı kaydettiğimi size bildirmekle şeref kazanır derin saygılarımın kabulünü rica ederim, Bay Başkan.

Tunus Heyeti Başkanı
Tunus

Kâmuran Gürün

İzmit Fevzipaşa mahallesi hane 4 te kayıtlı Osman Nailoğlu 1332 doğumlu Dr. Mustafa Şekip Arda'nın affı hakkında Arzuhal ve Adliye encümenleri mazbataları (5/28)

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak No: 4028

Arzuhal En. No: 4028

27 . II . 1959

Adliye Encümeni Reisliğine

Urfa'da serbest tabiplik yapmakta iken; Hükümet tabibi ile aralarında cereyan eden bir kavgadan dolayı iki ay hapse mahkûm edilen, Ankara Belediye Hastanesi Dahiliye Mütahassısı Doktor Mustafa Şekip Arda'nın; vâkı mahkûmiyetinin affına mütaallik Yüksek Reislikten encümenimize havale buyurulan arzuhali ve merbutatı Dahilî Nizamnamenin 54 neü maddesine tevfikân incelendi.

Müstedî filhakika; eskiden beri bilinemiyen bir sebepten dolayı aralarında husumet bulunan mağduru 5 gün işinden kalacak derecede âdiyen dövmekten Urfa Sulh Ceza Mahkemesinin 7 . VII . 1954 tarihli kesbi katiyet eyliyen bir hükmü ile 2 ay hapse mahkûm edilmiştir.

Bu hükmün tesisinde; müstedinin bu kavgada kendisinin de tecavüze uğrayıp, dışının kırılmış olduğu yolundaki vâkı müdafaası nazara alınmamış ve cezanın tecili cihetine de gidilmiştir.

Hâdisenin bu oluş şeklini ve müstedinin deruhde ettiği hizmeti ve cezanın infazı halinde

maksut olan ibreti müessire ve faide yerine hizmetin müteessir olacağını ve fiilin muhilli hayriyet bir mahiyet taşımadığını göz önünde bulunduran encümenimiz; Reis Hüseyin Ortakçıoğlu ve âzadan Mahmut Ataman'ın müstenkif kalmalarına mukabil mezkûr hapis cezasını para cezasına tahvil etmek suretiyle vâkı af talebini; mücerret faidei içtimaiye ve atıfet mülâhazasına mebni ekseriyetle kabule şayan bulmuştur. Bu bapta tanzim olunan inha mazbatası iktizası ifa buyurulmak üzere saygı ile sunuldu.

Arzuhal Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri	
Çorum	Samsun	
Müstenkifim	<i>N. Ulusoy</i>	
<i>H. Ortakçıoğlu</i>		
Adana	Adıyaman	Bingöl
<i>H. Öner</i>	<i>S. Açar</i>	<i>M. N. Okcuoğlu</i>
Elâzığ	Erzurum	Niğde
<i>M. Altındoğan</i>	<i>M. Eyüboğlu</i>	<i>İ. Güven</i>
Yozgad	Yozgad	
Müstenkifim	<i>S. Eronat</i>	
<i>M. Ataman</i>		

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No. 4028-4028

Karar No. 41

6 . V . 1959

Yüksek Reisliğe

Urfa'da serbest tabiplik yapmakta iken Hü-
kümet tabibi ile aralarında cereyan eden bir
kavgadan dolayı iki ay hapse mahkûm edilen
Ankara Belediye Hastanesi Dahiliye Müte-
hassısı Dr. Mustafa Şefik Arda'nın vâkı mah-
kûmiyetinin affına mütaallik Yüksek Reislik-
ten muhavvel arzuhali, Arzuhal Encümenince
Dahilî Nizamnamenin 54 neü maddesine tev-
fikân incelenmiş ve ekseriyetle hapis cezasının
para cezasına tahvili kabul edilerek dosya en-
cümenimize tevdi edilmiştir.

Müstedî eskiden beri aralarında mevcut ge-
çimsizlik sebebi ile mağduru beş gün işinden
kalacak şekilde âdiyen dövmekten Urfa Sulh
Ceza Mahkemesinin 7.VII.1954 tarih ve
954/218 esas, 954/285 karar sayılı ilâmiyle
iki ay hapse mahkûm edilmiş ve bu hüküm
Temyizden geçerek kesbi katiyet eylemiştir.

Hâdisenin oluş şekli, müstedinin deruhde
ettiği hizmet ve cezanın infazı halinde maksud-
olan ibreti müessire ve fayda yerine hizmetin
müteessir olacağı ve fiilin muhilli haysiyet bir

mahiyet taşımadığı göz önünde bulundurula-
rak encümenimizce cezanın Arzuhal Encüme-
ninin karar altına almış olduğu şekilde para
cezasına tahvili değii, affı musip görülmüştür.

Bu karar, mücerret faydai içtimaiye ve
atıfet mülâhazasına dayanmaktadır ve 4.V.1959
tarihinde ittifakla alınmıştır.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere
Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye Encümeni Reisi

Aydın

C. Ülkü

Reisvekili

Çorum

M. K. Biberoglu

Bu Mazbata Muharriri

İsparta

S. Bilgiç

Aydın

N. Geveci

Balıkesir

Burdur

Bursa

V. Asena

B. Kayaalp

H. Bayrı

Çanakkale

İçel

Kırşehir

S. Sezgin

M. Dölek

H. Çopuroğlu

Nevşehir

Siird

Yozgad

H. H. Ülkün

F. Şendur

M. Ataman

ADLİYE ENCÜMENİNİN TEKLİFİ

İzmit Fevzipaşa mahallesi hane 4 te kayıtlı Os-
man Nailoğlu ve Hikmet'ten doğma 1332 doğumlu Dr. Mustafa Şefik Arda'nın affı hakkında
Kanun

MADDE 1. — İzmit vilâyetinin Fevzipaşa
mahallesi hane 4 de nüfusa mukayyet, Osman
Nailoğlu ve Hikmet'ten doğma 1332 doğumlu Dr.
Mustafa Şefik Arda'nın, Urfa Sulh Ceza Mah-
kemesinin 7 . VII . 1954 tarihli ve 954/218
Esas, 954/285 karar sayılı ilâmiyle mahkûm ol-

duğu iki ay hapis cezası affedilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde
meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanunu ieraya Adliye Ve-
kili memurdur.

Malatya Mebusu Nüvit Yetkin ve Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, Dahilî Nizamnamenin 155 nci maddesinin tefsiri hakkında tavriri ve Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası (4/95)

Dahilî Nizamnamenin 155 nci maddesinin tefsiri hakkında.

9 . II . 1959

T. B. M. M. Başkanlığına

28 Aralık 1957 tarihinde tadil edilen T. B. M. M. Dahilî Nizamnamesinin şifahi suallerle ilgili 155 nci maddesi, suale muhatabolan vakile, gününde hazır bulunmazsa cevabın haftaya talik edilmesi, ertesi hafta gene hazır bulunmazsa mehil talebinde bulunabilmesi gibi geniş imkânlar verildiği halde, suali soran mebusun meşru bir mazeretle, hattâ T. B. M. M. tarafından verilmiş bir vazife veya mezuniyetle dahi cevap gününde hazır bulunmaması halinde şifahi cevabın talikine dair bir hüküm ihtiva etmemektedir.

Ancak, mazeret halinin ve mücbir sebeplerin göz önünde tutulması hukukun umumi prensiplerinden olduğuna göre, 155 nci maddenin de, milletvekilinin meşru mazeretinin tesbiti halinde, sualin, mazeret süresi sonuna talik edilmesine müsaidolduğu kannatindeyiz.

Fakat Başkanlığın bir tatbikatı, hukukun ve adaletin en tabii bir icabı olan bu anlayışa uymadığından tefsir yoluna gitmek zarureti hâsıl olmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygı ile rica ederim.

Malatya Milletvekili
N. Yetkin

Ankara Milletvekili
B. Ecevit

Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni

Esas No. 4/95

Karar No. 4

8 . V . 1959

Yüksek Reisliğe

Malatya Mebusu Nüvit Yetkin ve Ankara Mebusu Bülent Ecevit taraflarından Büyük Millet Meclisi Reisliğine verilip encümenimize havale buyurulan 9 . II . 1959 günlü ve Dahilî Nizamnamenin 155 nci maddesinin tefsiri talebini ihtiva eden tavriri: 2 Aralık 1957 tarihinde tadil edilen Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin şifahi suale ait 155 nci maddesinde: Suale muhatabolan Vekil, gününde hazır bulunmazsa cevabın bir hafta sonraya talik edilmesi ve mütâakip celsede bulunmadığı takdirde yine talik olunması veya mehil talebinde bulunabil-

mesi gibi imkânlar verildiği halde suali soran mebus meşru bir mazeretle ve hattâ Büyük Millet Meclisi tarafından verilmiş bir vazife veya mezuniyetle dahi cevap gününde hazır bulunmadığı takdirde şifahi sualin talikine dair bir hüküm ihtiva etmemektedir. Halbuki mazeret halinin ve mücbir sebeplerin göz önünde tutulması hukukun umumi prensiplerinden olduğuna göre mebusu meşru mazereti halinde mazeretin zeviline kadar müzakerenin talik edilmesi icabedeceğinden keyfiyetin tefsir yoluyla bu şekle uygun hale getirilmesi talebedilmektedir.

Tefsir talebi, müzakere için tâyin olunan günde takriri inza edenlerden Bülent Ecevit'in de huzuriyle müzakere edilerek aşağıdaki karar ittihaz edilmiştir :

Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin bâzı maddelerinin 2 Aralık 1957 tarihinde yapılan tadilinden evvelki 154 neü maddesinde (suali soran cevap gününde hazır bulunmazsa keyfiyet bir defaya mahsus olmak üzere gelecek İnikada talik olunur. Ondan sonra sakıt olur.) hükümü bulunduğu halde mezkûr tarihte yapılan tadillerde 154 neü maddedeki bu hüküm 155 neü maddeye nakledilerek (suali soran mebus, cevap gününde hazır bulunmazsa şifahi cevap hakkını kaybeder ve sual tahrirî cevap talebiyle verilmiş sayılır) şekline kalbedilerek bu veçhile tedvin edilmiş bulunmaktadır.

Kanun vâzının, Dahilî Nizamnamenin tadilden evvelki 154 neü maddesindeki hükümle tadilden sonra vaz'ettiği hükme nazaran maksadı açıkça belirmiş olduğuna göre mesede tefsir yoluyla halli lâzımgelen ne bir müphemiyet ne de belli olmyan bir maksadın keşfiyle tevsi ve itmamı lüzumlu kılacak bir tefsir yoluna tevessül etmeyi imkân dâhilinde bulunduracak sebep bulunmamaktadır.

Gerçi takrirdede beyan edildiği üzere bir hâdisede mücbir sebep ve meşru mazeret bulunması hallerinin, bir hakkın masuniyeti bakımından nazara alınması, hukukun umumi prensiplerinden ise de bir mebusun murakabe hak-

kının kullanılabilmesi için mevzu olan sual müessesesi maksat ve metne göre mutlaka şifahi cevap ile mukayyet olmayıp tahrirî cevabın dahi zabıtnameye aynen geçirilmesi ile hakkın mahfuziyeti temin edilmiş bulunacağından istimalle taallûk eden şekil ve keyfiyetini hakkın zıyaı ile alâkadar olarak telâkkide isabet mülâhaza edilmemiştir.

Yukarda izah edildiği veçhile kanun vâzının tadilât ile taayyün etmiş bulunan maksadı itibariyle tefsir yoluyla 155 neü maddedeki hükümün tevsiine imkân olamayacağından talebin reddine çoğunlukla karar verildi.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Teşkilâtı Esasiye En.

Reisi ve bu Mazbata

Muharriri

Konya

H. Özyörük

Kâtip

Trabzon

S. Dilek

İstanbul

N. H. Pepeyi

Konya

A. F. Ağaoğlu

Uşak

A. Çalikoğlu

İmzada bulunamadı

Reis V.

Bursa

H. Köymen

Ankara

F. Börekçi

Kayseri

F. Apaydın

Sivas

T. Feyzioğlu

Söz hakkım mahfuzdur

Zonguldak

A. Yurdabayrak

Erzurum Mebusu Abdülkadir Eryurt'un, Mebuslukla birleşmesi caiz olmıyan işler hakkında kanun teklifi ile Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu ve iki arkadaşının, Mebusluk sıfatiyle telifi caiz görülmiyen ahvalin tesbitine dair kanun teklifi ve Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası (2/298, 299)

Erzurum Mebusu Abdülkadir Eryurt'un, Mebuslukla birleşmesi caiz olmıyan işler hakkında kanun teklifi (2/298)

16 . II . 1959

Yüksek Reisliğe

Mebuslukla birleşmesi caiz olmıyan işler hakkındaki kanun teklifi ve esbabı mucibesini takdim ediyorum.

Muktazasının ifasına müsaadelerini dilerim.

Erzurum
Abdülkadir Eryurt

ESBABI MUCİBE

Bugünkü şartlar içinde Mebusluk vazifesinin nâmütenahi yüklü bulunması muvacehesinde mebusların ayrıca hususi işlerle meşgul olmaları teşrii vazifenin ihmaline yol açmaktadır. Esasen birçok mebus arkadaşların filhal başka işle uğraşmadıkları bir vakiadır. Mebusların bütün faaliyetlerini teşrii sahada temerküz ettirebilmek maksadiyle mebusların gelir getiren hiçbir işle meşgul olmamalarını teminen işbu kanun teklifi hazırlanmıştır.

ERZURUM MEBUSU ABDÜLKADİR ERYURT'UN KANUN TEKLİFİ

Mebuslukla birleşmesi caiz olmıyan işler hakkında Kanun

MADDE 1. — Mebusluk; avukatlık, doktorluk, eczacılık, dış tabipliği, ticaret mühendislik, mütaahhitlik, idare meclisi reisliği, âzalığı ve muraakıplığı ile her hangi bir teşekkülden tazminat, tahsisat, hakkı huzur veya mukavele ile ücret almak suretiyle ifa edilen ve gelir temin eden hiçbir işle birleşemez.

İşbu hükümlere aykırı hareket edenler Mebuslukta müstafi sayılır.

MAADDE 2. — Bu gibi işlerle uğraşanlar

Mebus seçildikleri tarihten 6 ay içinde bu işlerini tasfiye etmek mecburiyetindedirler.

MUVAKKAT MADDE — Halen bu kabıl bir işle iştigal etmekte bulunanlar altı ay zarfında bu işlerini tasfiye etmek mecburiyetindedirler.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4. — Bu kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütür.

Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu ve iki arkadaşının, mebusluk sıfatıyla telifi caiz görülmiyen ahvalın tesbitine dair kanun teklifi (2/299)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Milletvekilliği sıfatıyla telifi caiz olmıyan iş ve vazifelerin tesbiti hakkındaki Kanun lâyihası, esababı mucibesıyla birlikte takdim kılınmıştır.

Gereğinin ifasına müsaadelerinizi arz ederiz.

17 . II . 1959

Ordu Milletvekili
A. Topaloğlu

Sivas Milletvekili
S. Özsever

Ordu Milletvekili
E. Ayhan

ESBABI MUCİBE

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 23 ncü maddesi mebusluğun memuriyetle telifi caiz olmadığı hükmünü vaz'etmiştir. Bu hükme dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuatımızda da maaşlı veya maaşsız, ücretli veya ücretsiz olarak bir iş ve vazifeye tâyin edilenlerin tatbikatta memur ad ve talâkki edilmiş bulunmaktadır.

Birinci madde bu maksada uygun olarak vazı ve tesis edilmiştir.

Memur iken mebusluğa seçilen bir kimsenin mebuslukta geçen müddeti memuriyette geçmiş addedilerek emsali misullü emekliye sevkı mümkün bulunmaktadır. Binaenaleyh emekliye ayrılmış bir kimsenin mebusluğa seçilmesi halinde aynı rejime tâbi tutulmalarında bir hakkın zıyatı bahis mevzuu bulunmamaktadır. Ve nitekim tatbikatta bir emeklinin aynı mahiyette diğer bir vazifeye tâyininde emekli keseneğinin kat'ı cihetine gidilmektedir. Bu sebeple ikinci madde vazı ve tesis olunmuştur.

Mebusluk sıfatı her türlü. suitefehhüme imkân verecek bir mahiyet arz etmiş bulunması itibarıyla bu müessesenin tahribinin önlenmesi ve mebusun teşrii vazifesine lâyıkı veçhile kendisini bağhyabilmesinin temini maksadıyla üçüncü maddenin vaz'ı zaruri bulunmuştur.

ORDU MEBUSU ATIF TOPALOĞLU VE İKİ ARKADAŞININ KANUN TEKLİFİ

Mebusluk sıfatıyla telifi caiz görülmiyen ahvalın tebliğine mütedair Kanun

MADDE 1. — İktisadi Devlet teşekkülleri, bankalar ve bu teşekküllerin sermayesine iştirak eylediği şirket ve müesseselerde maaşlı, maaşsız, ücretli veya ücretsiz muayyen, muvakkat veya daimî olarak bir iş ve vazifenin Büyük Millet Meclisi âzalıği sıfatıyla iktimai caiz değildir. Bu gibilerin mebusluğa seçilmeleri halinde bu iş ve vazifeleri kendiliğinden nihayet bulur.

MADDE 2. — Devlet memuriyetinden emekliye ayrılıp ve emeklilik tahsisatına istihkak kesbetmiş olan kimsenin, mebusluğa seçilmesi halinde ve mebusluk sıfatı zâil oluncaya kadar bu tahsisat kesilir. Ancak bu gibilerin mebusluk

sıfatı zâil olması halinde kanuni bir mâni bulunmadıkça geçmiş müddetlerine mebuslukta geçen müddet eklenmesi suretiyle emeklilik tahsisatına müstahak olurlar.

MADDE 3. — Ziraat işleri müstesna mebusluk sıfatını iktisabeden kimsenin mütaahhitlik, ticaret ve serbest meslekî sahada çalışması memnurdur.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 5. — Bu kanunu icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı Esasiye Encümeni

Esas No. : 2/298, 2/299

Karar No. : 5

8 . V . 1959

Yüksek Reisliğe

Erzurum Mebusu Abdülkadir Eryurt'un 16 Şubat 1959 tarihli kanun teklifi (Mebusluğun avukatlık, doktorluk, eczacılık, dış tabipliği, ticaret, mühendislik, mütaahhitlik ve idare meclisi reis ve âzalıği ve murakıplığı ile her hangi bir teşekkülden, tazminat, tahsisat, hakkı huzur veya mukavele ile ücret almak suretiyle ifa edilen ve gelir temin eden hiçbir işle birleşemez, bu hükümlere münafi hareket edenler Mebusluktan istifa etmiş sayılır.) hükmünü ihtiva etmektedir.

Ordu Mebusu Atıf Topaloğlu ve iki arkadaşının 17 Şubat 1959 günlü tekliflerinde de (İktisadi Devlet Teşekkülleri, bankalar ve bu teşekküllerin sermayesine iştirak ettiği şirket ve müesseselerde bir iş ve vazifenin ve ziraat işleri müstesna olmak üzere mütaahhitlik, ticaret ve serbet meslek sahalarında çalışmanın memnuiyetine ve emeklilikle mebusluğun içtima edemeyeceği) teklif edilmiş ve her iki Kanun teklifi Yüksek Riyasetten encümenimize havale edilmiş olmakla müzakere için tâyin olunan 30 Nisan 1959 Perşembe günü toplanan encümenimizde, haberdar edilmiş olmalarına rağmen teklif sahipleri hazır bulunmadıklarından ademihuzurlarıyla müzakere icrasına başlanılmış idi. Bir gün fâsıla ile verilmiş olan bu iki teklifin müşterek hükümleri itibariyle birleştirilmesine dair verilen karardan sonra heyeti umumiyesi üzerinde cereyan eden müzakere neticesinde aşağıdaki karar ittihaz edilmiştir.

Devlet teşkilâtına giren hakiki şahıslardan Hükümet ve idare eden mebuslarla vekillerin yani gubernan sınıfının ajan sınıfına giren memurlardan tamamen farklı rolleri bulunduğu şüphesizdir. Hükümet ve idare edenler, doğrudan doğruya Millî Hâkimiyeti ve iradeyi izhar eden organlar olması ve siyasi ve içtimali kudret ve hâkimiyeti ellerinde tutmaları itibariyle Devletin esas organlarını teşkil ettiklerinden Teşkilâtı Esasiye Kanunu hükümleri-

ne tâbi olmalarına mukabil âmme hizmetlerinin başarılmış ve idarenin işlemesi için fiilen çalışan ve Hükümet ve idare edenlerin emir ve direktifleri ve murakabeleri altında vazife gören ajanlar ise onlara tâbidirler. Ve bu sebeple de idare hukuku sahasına girerler.

Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun çeşitli maddelerindeki hükümler, İdare Hukukunun bu ana hatlarını ve temel kaidelerini belirtmiş bulunmaktadır.

Bu cümleden olarak kaza kuvvetini teşkil eden hâkimlerin, evsafı, hukuku, vazaifi, maaş ve ödenekleri ve sureti nasıp ve azillerinin hususî kanunla tâyin edileceği tasrih edildiği gibi 93 ncü maddesinde de bilûmum memurların evsafı, hukuku, vazaifi ve maaş ve muhassasata ve sureti nasıp ve azilleri ve terfih ve terfilerinin yine kanunu mahsus ile muayyen olduğu tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Halbuki, idare ve hükümet eden yani gubernan sınıfını teşkil eden mebusların ne gibi vasıfları haiz olmaları icabettiği, nasıl çalışacakları ne gibi suçlardan dolayı muhakemelerinin icra edilebileceği ve vazifeleri ve mebusluk sıfatının zevali ve sukutu ve sair hususat Teşkilâtı Esasiye Kanununun ahkâmı mahsusasında tâyin ve tesbit edilmiş yani teşriî kuvveti terkip eden mebusların statüsü, Teşkilâtı Esasiye Kanununun sinesine girmiş bulunduğu bir emri aşıkârdır.

Bunlardan başka mebusluğun ne gibi hal ve vazifelerle birleşemeyeceği de yine mezkûr kanunda sarahaten zikredilmiştir.

Binaenaleyh; Teşkilâtı Esasiye Kanununda yer almış bu statünün her hangi bir değişikliği ve mevcut hükümlerine yeni bir hüküm ilâvesi ancak Teşkilâtı Esasiye Kanununun bu hususlara ait hükümlerinin değişmesi veya tevsii suretiyle mümkün olabilir. Bu hukuki bedahet karşısında teşriî kuvveti terkip edenlerin statüsünde dâhil hükümlerden bir kısmının Teşki-

lâtı Esasiye Kanununda ve bir kısmının âdi kanunlarda tedvin edilmesi mevzuat hükümlerinin insicamını ihlâl etmesinden kat'annazar Devletin yapısını tesbit eden ve vâzı kanunun, idare hukukiyle ahenktar olan maksat ve gayesine ve hukukun temel kaidelerine de münafi bulunduğu cihetle teklif sahiplerinin Teşkilâtı Esasiye Kanununun 102 nci maddesi hükmü dairesinde tekliflerini ıslah etmekte muhtar olmak üzere mezkûr kanun hükümlerine aykırı olan tekliflerinin bu sebeplerden reddine oy birliğiyle karar verildi.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reislığe sunulur.

Teşkilâtı Esasiye

Encümeni Reisi

ve bu M. Muharriri

Konya

H. Özyörük

Afyon K.

K. Özçoban

Kastamonu

H. Tan

Reisvekili

Bursa

H. Köymen

Hatay

A. Aral

Konya

T. Kozbek

İmzada bulunamadı